



ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ  
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ  
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ  
ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

της

ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην  
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Θεσσαλονίκη 2019

**Αφιερώνεται στη μητέρα μου,**

## ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Παγκόσμια οικονομία έχει κλονιστεί από οικονομικά εγκλήματα τα οποία επέφεραν σοβαρότατες επιπτώσεις στις οικονομίες των Χωρών. Η εξέλιξη της επιστήμης της Ελεγκτικής είναι αρωγός για την αξιολόγηση των κινδύνων, ανίχνευση των απατών και επιπλέον συμβάλει στην πρόληψη μελλοντικών οικονομικών εγκλημάτων.

Οι οργανισμοί παγκοσμίως διαθέτουν ολοένα και πιο πολύπλοκες δομές και ο εσωτερικός έλεγχος είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας, εμπνέει εμπιστοσύνη στους εργαζόμενους και βοηθάει τη διοίκηση και το περιβάλλον να διασφαλίσει την ορθότητα και ακριβοδίκαιη εικόνα των οικονομικών καταστάσεων, επιπλέον λειτουργεί ως γραμμή άμυνας για κάθε επαγγελματική απάτη.

Η παρούσα εργασία είναι μια προσέγγιση στην Θεωρητική Επιστήμη της Ελεγκτικής και της αποτελεσματικότητας που επιφέρει ο εσωτερικός έλεγχος σ' ένα οργανισμό.

Συγκεκριμένα εξετάσαμε ποιες είναι οι βασικές παραδοχές τους Εσωτερικού Ελέγχου, το νομοθετικό Πλαίσιο στην Ελλάδα και πως τυποποιήθηκαν σε μια ενιαία μορφή, τα Διεθνή Πρότυπα χαρακτηριστικών και Διεξαγωγής.

Οι Ερωτήσεις που θέσαμε αφορούσαν τα ποιοτικά και ποσοτικά αποτελέσματα που επιφέρει ο Εσωτερικός Έλεγχος στις Ιδιωτικές Επιχειρήσεις και για τη μελέτη μας αντλήσαμε δεδομένα από την ένωση Πιστοποιημένων Ελεγκτών κατά της Απάτης (Association of Certified Fraud Examiners, n.d.) ACFE και συγκεκριμένα τη μελέτη που διεξήγαγαν για τα έτη 2016-2017. Παρά τον περιορισμό ότι η μελέτη δεν περιέχει τις περιπτώσεις απάτης που δεν εξιχνιάστηκαν, τα αποτελέσματα δείχνουν ξεκάθαρα ότι ο εσωτερικός έλεγχος μειώνει αισθητά τις επαγγελματικές απάτες.

Λέξεις Κλειδιά:

Εσωτερικός Έλεγχος, Επαγγελματική Απάτη

## **ABSTRACT**

In recent years the world economy has suffered from serious economic crimes that in turn have impacted the economies of many countries. The rise and evolution of auditing has revolutionized the way businesses function, as it assists in assessing risks, detecting violations and preventing future economic crimes. Furthermore, organizations across the globe have increasingly developed rather complex structures in order to confront potential economic adversities. Thus, the ground for internal control has been created. Internal control is a useful tool which can ensure proper business functioning, can inspire confidence in employees, can enable management to maintain a sound and accurate view of firms' financial statements and can act as a line of defense for any professional fraud.

The present project concerns a theoretical approach of the development of auditing, and the effectiveness of internal audit within an organization. More specifically, it examines the key assumptions of the implementation of corporate internal control, the legislative framework of internal control in Greece and the standardization of internal control's international framework.

This project, also, investigated and analyzed a study conducted by the Association of Certified Fraud Examiners (ACFE) for 2016 – 2017, in order to assess both the qualitative and quantitative characteristics of corporate internal audit implementation. Although this study does not include cases of fraud that have not previously been identified, results clearly indicate that the implementation of internal control significantly decreases potential professional fraud.

**KEY WORDS:** *Internal Audit, Professional Fraud*

## ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<b>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</b> .....	10
1.1 Σκοπός.....	10
1.2 Δομή Εργασίας.....	10
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2</b> .....	12
<b>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ</b> .....	12
2.1 Εισαγωγή.....	12
2.2 Πρόσφατες έρευνες .....	12
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3</b> .....	19
<b>ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ</b> .....	19
3.1 Έννοια .....	19
3.2 Διακρίσεις του Ελέγχου.....	20
3.3 Ιστορική Εξέλιξη του ελέγχου στην Ελλάδα.....	21
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4</b> .....	22
<b>ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ</b> .....	22
4.1 Νομοθετικό πλαίσιο του Εσωτερικού Ελέγχου.....	22
4.2 Σκοπός του Εσωτερικού ελέγχου .....	23
4.3 Βασικές Παραδοχές του εσωτερικού ελέγχου.....	24
4.4 Οργάνωση του συστήματος ελέγχου.....	26
4.5 Αρμοδιότητες της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου.....	26
4.6 Διεθνή οργανισμοί Εσωτερικού Ελέγχου.....	27
4.7 Διεθνή Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου .....	29
4.8 Κώδικας Ηθικής .....	44
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5</b> .....	47
<b>ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ -ΕΝΔΟΕΤΑΙΡΙΚΗ ΑΠΑΤΗ – ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ</b> .....	47
5.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ.....	47
5.2 ΑΠΑΤΗ.....	49
5.3 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ.....	50
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6</b> .....	51
<b>ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΘΝΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΠΑΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ACFE 2018</b> .....	51
6.1 Ένωση Πιστοποιημένων Ελεγκτών κατά της Απάτης (ACFE).....	51
6.2 Πόσα χρήματα χάνουν οι οργανισμοί στις απάτες.....	52
6.3 Τα έξοδα απάτης που γνωρίζουμε.....	53
6.4 Πως διαπράττονται οι απάτες.....	55
6.5 Πώς εντοπίζονται αρχικά τα συστήματα απάτης; .....	58

6.6 Αρχική ανάχνευση απάτης .....	59
6.7 Ποιοι είναι αυτοι που δίνουν τις πληροφορίες .....	60
6.8 Σύστημα Ελέγχου για την αποφυγή απάτης .....	61
6.9 Αποτελεσματικότητα των ελέγχων καταπολέμησης της απάτης .....	63
6.10 Ελαττώματα εσωτερικού ελέγχου που συνέβαλαν στην απάτη .....	64
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.....</b>	<b>66</b>
<b>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ .....</b>	<b>66</b>
<b>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....</b>	<b>68</b>

## ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.....	52
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.....	63
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.....	64

## ΛΙΣΤΑ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

ΓΡΑΦΗΜΑ 1.....	27
ΓΡΑΦΗΜΑ 2.....	54
ΓΡΑΦΗΜΑ 3.....	57
ΓΡΑΦΗΜΑ 4.....	59
ΓΡΑΦΗΜΑ 5.....	61
ΓΡΑΦΗΜΑ 6.....	<b>Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.</b>
ΓΡΑΦΗΜΑ 7.....	62
ΓΡΑΦΗΜΑ 8.....	65

## **ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ**

### Ξένες Συντομογραφίες

(CPI): Corruption Perceptions Index

(TI): Transparency International

(IAF): Internal audit function

(IC): Internal Control

(IIA): Institute of Internal Auditors

(E.C.I.I.A): European Confederation of Institutes of Internal Auditing

(COSO): Committee on Sponsoring Organization

(AICPA): American Institute of Certified Public Accountants

(AAA): American Accounting Association –

(IMA): Institute of Management Accountants –

(FEI): Financial Executive Institute.

(IIA): Institute of Internal Auditors

(IPPF): International professional practices framework

(SOX): Sarbanes- Oxley

(ACFE): Association of Certified Fraud Examiners

### Ελληνικές Συντομογραφίες

(ΑΕΠ): Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

(ΔΔ): Διεθνής Διαφάνεια

(ΕΕ): Ευρωπαϊκή Ένωση

(ΣΔΟΕ): Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος



(ΣΟΛ): Σώμα Ορκωτών Λογιστών

(Δ.Σ): Διοικητικό Συμβούλιο

(ΕΙΕΕ): Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών

(ΣΕΒ): Συνδέσμου Επιχειρήσεων & Βιομηχανιών

(Ε.Λ.Δ..Ε): Εταιρεία Λήψης και Διαβίβασης Εντολών

(ΧΑΑ): Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών

(ΔΠΧΑ): Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

(ΕΛΠ): Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα

(ΦΕΚ): Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

# ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη σύγχρονη εποχή οι επιχειρήσεις απέκτησαν πολυπλοκότητα στη δομή τους και δυσκολία στην παρακολούθηση των διαφόρων τμημάτων που την αποτελούν. Οι επενδυτές ζητούν από τη διοίκηση όλο και μεγαλύτερη ανάλυση των χρηματοοικονομικών στοιχείων αλλά ταυτόχρονα επιβεβαίωση ότι τηρούνται οι προβλεπόμενες διαδικασίες που έχουν θέσει. Η δημιουργία συστήματος εσωτερικού ελέγχου παρέχει πολύτιμες πληροφορίες προς τη διοίκηση για την εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του οργανισμού και ορθή λήψη αποφάσεων.

### 1.1 Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι μελετήσουμε την συμβολή του εσωτερικού ελέγχου σε όλα τα τμήματα μέσα σε ένα οργανισμό, για την επίτευξη των στόχων που έχει θέσει η διοίκηση και πως συνδέεται άρρηκτα, αφενός με την ποιότητα των υπηρεσιών, τη σταθερότητα, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αφετέρου με την ορθή απεικόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την μείωση των κινδύνων για ενδογενή απάτη. Βασική επιδίωξη μας είναι να δούμε για ποιο λόγο εμφανίζονται περιπτώσεις απάτης και πως μέσα από τον εσωτερικό έλεγχο μπορούν να προστατευτούν οι επενδυτές και λοιποί χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.

Θέσαμε ερώτημα κατά πόσο ο εσωτερικός Έλεγχος μπορεί να προλάβει και να καταστείλει τις απάτες μέσα στους ιδιωτικούς οργανισμούς

Θέσαμε ερωτήματα κατά ποσό η ποιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου μπορεί να μετρηθεί και να ταξινομηθεί και επιπρόσθετα πήραμε δεδομένα από την έρευνα που διεξήχθη για τις Επαγγελματικές Απάτες και αξιολογήσαμε το κόστος της ζημίας που επιφέρει στις οικονομίες των διάφορων Χωρών.

Τέλος μέσα σε πλαίσιο αξιολόγησης των ευρημάτων παραθέσαμε τα συμπεράσματα και τις προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.

### 1.2 Δομή Εργασίας

Το πρώτο κεφάλαιο είναι μια εισαγωγή στο θέμα που πραγματεύεται η εργασία και θέτει τα ερωτήματα που θα διερευνήσει.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παραθέτουμε μελέτες και έρευνες που έχουν γίνει σε διάφορα ερευνητικά πεδία, σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο και το τρίτο κεφάλαιο είναι μια εισαγωγή στην Ελεγκτική Επιστήμη.

Στο τέταρτο κεφάλαιο ασχολούμαστε πιο ειδικά με τον Εσωτερικό Έλεγχο στην Ελλάδα. Στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύουμε τα οικονομικά εγκλήματα και στο έκτο κεφάλαιο έχουμε μελετήσει, παραθέσει και συγκρίνει τα αποτελέσματα της έκθεσης 2018 προς τα Έθνη που δημοσίευσε η Ένωση Πιστοποιημένων Ελεγκτών κατά της Απάτης. Ενώ τέλος το Κεφάλαιο 7 αφορά τα συμπεράσματα μας και τις προτάσεις για μελλοντικές Έρευνες.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

### ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

#### 2.1 Εισαγωγή

Σε όποια εποχή και να ανατρέξουμε θα δούμε ότι η απάτη είναι μια πράξη στην οποία μπορεί να επιδοθεί ο οποιοσδήποτε ανεξαρτήτου κουλτούρας, παράδοσης και κοινωνικής τάξης προδίδοντας την εμπιστοσύνη των άλλων και συνήθως αποζητώντας οικονομικά οφέλη. Η διάπραξη απάτης σε παλαιότερους καιρούς ίσως γινόταν με απλοικότερο τρόπο, αλλά όσο η δομή της παγκόσμιας οικονομίας γίνεται πολυπλοκότερη τόσο και τα οικονομικά εγκλήματα εξελίσσονται μαζί της. Η ακαδημαϊκή κοινότητα μαθαίνοντας από τα λάθη του παρελθόντος εξελίσσει την ελεγκτική επιστήμη προσπαθώντας να προλάβει και να καταστείλει τις επαγγελματικές απάτες. Στο παρών κεφάλαιο έχουμε ανατρέξει σε μια σειρά ερευνών που ασχολήθηκαν με τον εσωτερικό έλεγχο και τα οικονομικά εγκλήματα.

#### 2.2 Πρόσφατες έρευνες

Μελετητές του θέματος της σχέσης εμπιστοσύνης εργαζομένων και οργανωτικών ελέγχων, υποστήριζαν ότι η αύξηση της εμπιστοσύνης θα δώσει τέλος στη γραφειοκρατία (Heckscher & & Donnellon, , 1994) οι συγγραφείς της μελέτης διαπίστωσαν ότι ιδίως μετά την χρηματοπιστωτική κρίση τα συστήματα ελέγχου παραμένουν σταθερά.

Οι εσωτερικοί έλεγχοι αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της οργανωτικής λειτουργίας, (Snell & & Youndt, 1995) εδραιωμένοι ως κεντρικός τρόπος επηρεασμού της συμπεριφοράς των εργαζομένων. Η εμπιστοσύνη εξακολουθεί να θεωρείται ως σημαντικός οργανωτικός πόρος (Snell & & Youndt, 1995) (Hossain, 2019) και οι οργανώσεις θα πρέπει να κατανοήσουν πώς σχετίζονται, η εμπιστοσύνη και ο έλεγχος και πώς μπορούν να αποφευχθούν οι πιθανές αρνητικές επιπτώσεις των ελέγχων στην εμπιστοσύνη. Όσο καλύτερα δομημένο είναι ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου τόσο μεγαλύτερη η εμπιστοσύνη στην οργάνωση είτε από τους εργαζόμενους αλλά και τους εξωτερικούς φορείς.

Η θετική φήμη και το κύρος ενός οργανισμού ανατροφοδοτείται συνεχώς από την αξιοπιστία που εμπνέει τους εντός και εκτός οργάνωσης ενώ αντίθετα η κακή εφαρμογή συστημάτων ελέγχου

υπονομεύει την εμπιστοσύνη στον οργανισμό. Τα συμπεράσματα υπογραμμίζουν την σημασία της προσεκτικής διαχείρισης της εφαρμογής και του σχεδιασμού των συστημάτων ελέγχου, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι έλεγχοι εφαρμόζονται με διαφάνεια και συνέπεια παρά με ασυνεπή ή υπερβολικά αυστηρό τρόπο

Οι (John & Senbet , 1998) στην έρευνα που διεξήγαγαν, για τους μηχανισμούς της εταιρικής διακυβέρνησης κατέληξαν, ότι η αποδοτικότητα του διοικητικού συμβούλιου βελτιώνεται όταν λιγότερα μέλη που το απαρτίζουν και ότι οι ελεγκτικές επιτροπές είναι αποτελεσματικότερες όταν απαρτίζονται από εξωτερικά μέλη.

Σε μελέτη οι (Lusian & Spamann, 2009) τεκμηριώνουν ότι, όταν οι διευθύνοντες σύμβουλοι δεν λαμβάνουν πίεση από τους μετόχους για υψηλότερο κίνδυνο, είναι λιγότερο επιρρεπείς για την ανάληψη των κινδύνων

Μια σημαντική απειλή για την αντικειμενικότητα των εσωτερικών ελεγκτών που δημιουργείται από την επιρροή των ανώτερων στελεχών, είναι η χρήση της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, ως χώρου κατάρτισης για μελλοντικά ανώτερα στελέχη. Περισσότεροι από το ήμισυ των τμημάτων εσωτερικού ελέγχου σε εταιρείες που διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο χρησιμοποιούν εσωτερικές ελεγκτικές θέσεις για να εκπαιδεύσουν τους υπαλλήλους τους ώστε να γίνουν ανώτερα στελέχη (Oxner & Oxner, 2006) (Abbot, Parker, & Peters, 2010)

Οι ακαδημαϊκοί έχουν εκφράσει την ανησυχία ότι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου δεν θα επιτηρήσει αντικειμενικά την οικονομική πληροφόρηση και θα διαχειριστεί αποτελεσματικά τους κινδύνους των επιχειρήσεων όταν η ανώτερη διοίκηση έχει υπερβολική επιρροή στους εσωτερικούς ελεγκτές (Rose, Rose, & Norman , 2013) (Messier , Reynolds, Simon, & Wood, 2011) Ομοίως, οι επενδυτές φοβούνται ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν είναι επαρκώς ανεξάρτητοι όταν αναφέρουν απευθείας τα ανώτερα στελέχη της διοίκησης που επιβλέπουν τη λειτουργία τους (Johnson, 2006) (Moody's Investor Services, 2006)

Αντίστοιχα οι (Costello & Wittenberg-Moerman, 2011) υποδηλώνουν ότι η χαμηλή ποιότητα εσωτερικού ελέγχου μπορεί να επηρεάσει την τιμολόγηση των δανείων λόγω της αυξημένης αβεβαιότητας όσον αφορά την πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης καθώς επίσης το κόστος χρέωσης και παρακολούθησης δανείων που αντικατοπτρίζεται σε υψηλότερο επιτόκιο.

Η ποιότητα του εσωτερικού Ελέγχου IC μπορεί να επηρεάσει την διοίκηση στη λήψη αποφάσεων, επηρεάζοντας το βαθμό της διακριτικής της ευχέρειας στην εφαρμογή συντηρητισμού των κερδών και την εγκυρότητα των προβλέψεων της διοίκησης.

Σχετικά με τη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης, η ύπαρξη σημαντικών ελλείψεων στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, συνεπάγεται με ανεπαρκή έλεγχο της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, που σημαίνει σημαντικό κίνδυνο εκούσιων και ακούσιων λαθών και παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων (Doyle, Ge, & McVay, 2007)

Για παράδειγμα, ένα αδύναμο περιβάλλον εσωτερικού ελέγχου (π.χ. έλλειψη διαχωρισμού καθηκόντων, έλλειψη εμπειρίας) μπορεί να οδηγήσει σε υποτίμηση της πρόβλεψης δαπανών για επισφαλείς απαιτήσεις. Επιπλέον, μια μη σαφής διάκριση μεταξύ μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων και εξόδων στις διαδικασίες πολιτικής καταγραφής μιας επιχείρησης μπορεί να δώσει στους διαχειριστές την επιλογή να αυξήσουν ή να μειώσουν τα κέρδη ανάλογα με τους προσωπικούς τους στόχους. Αυτό σημαίνει ότι η ποιότητα της IC επηρεάζει το μέγεθος των δεδουλευμένων (Chan, Farrelly, & Lee, 2008)

Έρευνες διαπιστώνουν ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές θεωρούν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι λιγότερο αντικειμενικοί όταν η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου χρησιμοποιείται ως εκπαιδευτικό έδαφος για τη διαχείριση (Messier, Reynolds, Simon, & Wood, 2011)

Η χαμηλότερη ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου IC μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στη διαχείριση μέσα στην επιχείρηση μέσω υψηλότερου κύκλου εργασιών (Johnstone, Rupley Hertz, & Li) και μειωμένη αποζημίωση (Hoitash, Hoitash, & Johnstone, 2011)

Για παράδειγμα, η χαμηλή ποιότητα εσωτερικού Ελέγχου IC μπορεί να μειώσει την ποιότητα των κερδών και την αξιοπιστία της μεταξύ των επενδυτών στη χρηματιστηριακή αγορά και να οδηγήσει στην αντικατάσταση της ανώτατης διοίκησης ή στη μείωση της αποζημίωσης των στελεχών μέσω χαμηλότερων επιδομάτων βάσει των πραγματοποιηθέντων αποτελεσμάτων. Ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά της διοίκησης.

Οι (Abbott, Dougherty, Parker, & Peters, 2013) εξετάζουν εάν η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου IAF, που συνεπάγεται καλύτερης ποιότητας χρηματοοικονομική πληροφόρηση, μπορεί εύλογα να χαρακτηριστεί ως το αποτέλεσμα τόσο της επάρκειας, όσο και της ανεξαρτησίας του εσωτερικού ελέγχου. Αυτό σημαίνει ότι παρόλο που μια ικανή λειτουργία εσωτερικού ελέγχου IAF δύναται να εντοπίσει μια ανακρίβεια, εάν στερείται ανεξαρτησίας, είναι λιγότερο πιθανό να την αναφέρει στο κατάλληλο κανάλι ή να ζητήσει να διορθωθεί, από το μέλος που είχε αρχικά την ευθύνη για την ανακρίβεια. Το αποτέλεσμα της μελέτης μας δείχνει ότι η απάντηση στην ερώτηση: «ποιος είναι ο αντίκτυπος της ικανότητας (ανεξαρτησίας) του IAF στην ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης», είναι ότι «εξαρτάται από την ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή».

Οι συγγραφείς εδώ θεωρούν τρία συγκεκριμένα αντικείμενα ανεξαρτησίας. Πρώτον το βαθμό εποπτείας της επιτροπής ελέγχου έναντι της εποπτείας της διοίκησης, την εξωτερική ανάθεση του εσωτερικού ελέγχου και την χρήση του εσωτερικού ελέγχου ως πεδίο κατάρτισης μελλοντικών ανώτερων στελεχών διοίκησης. Διαπιστώνεται ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των όρων αλληλεπίδρασης της επάρκειας και της ανεξαρτησίας της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου στην ποιότητα της χρηματοοικονομικής αναφοράς. Τα συνολικά αποτελέσματα παρέχουν στοιχεία σύμφωνα με την υπόθεση ότι η συνδυασμένη παρουσία τόσο της επάρκειας όσο και της ανεξαρτησίας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική παρακολούθηση της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης από την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου IAF.

Οι (Rose, Rose, & Norman , 2013) διενέργησαν μελέτη σχετικά με την προθυμία των εσωτερικών ελεγκτών να αντισταθούν στις επιθετικές πολιτικές αναγνώρισης εσόδων της εκάστοτε διοίκησης, υποθέτοντας ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές αναμένουν να μετακινηθούν σε ανώτερες διοικητικές θέσεις στο μέλλον. Εξέτασαν επίσης εάν η αύξηση της εξουσίας του διοικητικού συμβουλίου μπορεί να μειώσει τις απειλές κατά της αντικειμενικότητας των εσωτερικών ελεγκτών.

Τα αποτελέσματα του πειράματος δείχνουν ότι η χρήση της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου ως χώρου κατάρτισης για τα μελλοντικά ανώτερα στελέχη μπορεί να επηρεάσει την αντικειμενικότητα των εσωτερικών ελεγκτών. Σε ένα πλαίσιο απόφασης στο οποίο οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αξιολογήσουν τις πρακτικές αναγνώρισης εσόδων μιας επιχείρησης, οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι πιο πρόθυμοι να δεχθούν επιθετικές πρακτικές αναγνώρισης εσόδων όταν αναμένουν να μετακινηθούν σε ανώτερες διοικητικές θέσεις στο μέλλον. Φαίνεται ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές που θα γίνουν ανώτερα διευθυντικά στελέχη αντιμετωπίζουν ισχυρά κίνητρα για να ευχαριστήσουν τα υπάρχοντα ανώτερα διευθυντικά στελέχη και να στηρίξουν τις οικονομικές αποφάσεις της διοίκησης, ακόμη και όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι αυτές οι αποφάσεις μπορεί να μην είναι κατάλληλες. Τα αποτελέσματα δείχνουν επίσης ότι η εξουσιοδότηση των διοικητικών συμβούλων να προάγουν τους εσωτερικούς ελεγκτές, σε ανώτερες διοικητικές θέσεις (μειώνοντας έτσι τις εξουσίες της διοίκησης) δεν μειώνει τις απειλές για την αντικειμενικότητα του εσωτερικού ελεγκτή που δημιουργήθηκε χρησιμοποιώντας τον εσωτερικό έλεγχο ως εκπαιδευτικό κέντρο διαχείρισης. Αντ 'αυτού, η αυξημένη δύναμη της διοίκησης οδήγησε τους εσωτερικούς ελεγκτές να είναι ακόμη λιγότερο αντικειμενικοί σε σχέση με το πότε η διοίκηση κατείχε την εξουσία στη διαδικασία προώθησης.

Οι παρατηρήσεις του συνόλου δείχνουν ότι η αύξηση της δύναμης του διοικητικού συμβουλίου είναι αναποτελεσματική (και μάλιστα δυσλειτουργική) διότι οι εσωτερικοί ελεγκτές αντιλαμβάνονται τις διαφωνίες με τη διοίκηση διαφορετικά, όταν η διοίκηση έχει τη δύναμη να

προάγει τους εσωτερικούς ελεγκτές σχετικά με το πότε κατέχει αυτή την εξουσία. Όταν το διοικητικό συμβούλιο είναι πιο ισχυρό, οι εσωτερικοί ελεγκτές ενδέχεται να ανησυχούν για τις απειλές κατά της φήμης που δημιουργούνται από την αμφισβήτηση της διαχείρισης.

Οι (Alzeban & Sawan, 2015) σε έρευνα που εκπονήσαν με δεδομένα από εισηγμένες εταιρίες στο Ηνωμένο Βασίλειο σημείωσαν την αλληλεπίδραση ανάμεσα στην επιτροπή ελέγχου και του επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου, όπου η συχνότητα των συναντήσεων τους, επηρεάζει τις αντιλήψεις για εφαρμογή των συστάσεων του τμήματος εσωτερικού ελέγχου.

Έπειτα από μελέτη που εκπονήθηκε από τους (Antoinette Weibel, 2015) με θέμα τη σύνδεση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και της εμπιστοσύνης των εργαζομένων προέκυψε μια θετική σχέση μεταξύ των δυο μηχανισμών, δηλαδή των οργανωτικών ελέγχων (παραγωγής, διαδικασίες, κανονιστικών ελέγχων) και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην οργάνωση.

Ο (Hossain, 2019) διερευνά κατά πόσο ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να αποτρέψει την υπερβολική ανάληψη κινδύνων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αλλά και να περιορίσει την ανευθυνότητα των στελεχών των τραπεζών, με σκοπό την αποφυγή μελλοντικής χρηματοπιστωτικής κρίσης. Συμπεραίνει ότι κατά τη διάρκεια της κρίσης οι καταναλωτές αναλάμβαναν υπερβολικό χρέος και οι δανειστές εξέδιδαν υποθήκες υψηλού κινδύνου καθώς η ανάληψη κινδύνου ήταν ανάλογη των αμοιβών των διευθυντικών στελεχών. Όσο μεγαλύτερος ο κίνδυνος τόσο μεγαλύτερες οι αμοιβές.

Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι ελεγκτές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις αγορές προωθώντας την εμπιστοσύνη επί των στις οικονομικών πληροφοριών και για το λόγο αυτό υποχρεούνται να αναζητήσουν διδάγματα από την χρηματοπιστωτική κρίση. Επίσης πολύ σημαντική είναι η επαγγελματική κρίση των ελεγκτών για την άσκηση των καθηκόντων τους γεγονός που θα αυξήσει την εμπιστοσύνη στην αγορά. Και για την επιτυχία των στρατηγικών στόχων συστήνει τη προώθηση κοινού ορισμού στη διαχείριση κινδύνου εντός της οργάνωσής

Τέλος συστήνει, ότι πρέπει να γίνουν θετικές βελτιώσεις επανεξετάζοντας τα πρότυπα, οι οποίες αν και χρειάζονται χρόνο να αφομοιωθούν θα συμβάλουν στην αποτελεσματική αξιολόγηση των κινδύνων. Επίσης συστήνει την ενσωμάτωση του κώδικα δεοντολογίας στις επιχειρήσεις

Ο οργανισμός (Association of Certified Fraud Examiners, n.d.) εξέδωσε το 2018 την έκθεση στα Έθνη 2018, που αναλύει 2.690 περιπτώσεις επαγγελματικής απάτης, που διερευνήθηκαν μεταξύ Ιανουαρίου 2016 και Οκτωβρίου 2017. Τα δεδομένα βασίζονται σε πληροφορίες που αντλήθηκαν από τους Πιστοποιημένους Ελεγκτές κατά απάτης, οι οποίοι διερεύνησαν τις περιπτώσεις αυτές και παρέχουν μια ευρεία και βαθιά αντιπροσωπευτική ανάλυση της επίπτωσης της επαγγελματικής



απάτης. Οι περιπτώσεις αυτής της μελέτης περιλαμβάνουν απάτες εις βάρος οργανώσεων σε 23 μεγάλες κατηγορίες βιομηχανίας. Οι οργανώσεις που έπεσαν θύματα απάτης κυμαίνονται από μικρές τοπικές επιχειρήσεις έως πολυεθνικές εταιρείες με χιλιάδες υπαλλήλους, σε περιπτώσεις που συνέβησαν σε 125 χώρες. Η μεγάλη συγκέντρωση δεδομένων μας βοηθά να αναπτύξουμε μια συνολική άποψη για το κόστος, τις μεθόδους, τα θύματα και τους δράστες αυτών των εγκλημάτων αναλυτικότερα στο κεφάλαιο 6.

Η έρευνα που δημοσιεύτηκε το 2019 από τον (Παγκόσμιος Οργανισμός Διεθνούς Διαφάνειας, n.d.)<sup>1</sup> σχετικά με τον δείκτη αντίληψης της διαφθοράς (Corruption Perception Index) μας δείχνει ότι 14 από τις 20 πρώτες χώρες του Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς (CPI) φέτος προέρχονται από τη Δυτική Ευρώπη και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) με την Ελλάδα στην προτελευταία θέση.

Οι (Chalmers, Hayb, & Khlifca, 2019) διεξήγαγαν μελέτη που εξετάζει τους καθοριστικούς παράγοντες και τις οικονομικές συνέπειες της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου (IC).

Βασικές ιδέες είναι ότι ο αδύναμος εσωτερικός έλεγχος συνδέεται με μικρότερες; πιο επικίνδυνες και πιο περίπλοκες επιχειρήσεις. Ο αδύναμος εσωτερικός έλεγχος συνδέεται επίσης με την αδύναμη διοίκηση, την ανεξαρτησία και την εμπειρογνωμοσύνη της επιτροπής και του ελέγχου, την αύξηση του κόστους χρηματοδότησης καθώς επίσης με λιγότερο ακριβείς προβλέψεις κερδών και υψηλότερες αμοιβές ελέγχου. Για τους (Chalmers, Hayb, & Khlifca, 2019) ευρήματά της έρευνας αφορούν τα στελέχη επιχειρήσεων, τους επενδυτές, τους πιστωτές και τους ελεγκτές. Τρεις βασικές ιδέες προκύπτουν από την ανάλυσή. Πρώτον, στοιχεία σχετικά με τις οικονομικές συνέπειες της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου, που υποδηλώνουν ότι η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να έχει σημαντική επίπτωση στη λήψη αποφάσεων από τους χρήστες των οικονομικών πληροφοριών. Δεύτερον, τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την εμπειρική σχέση ανάμεσα στη δομή ιδιοκτησίας, ορισμένα χαρακτηριστικά του διοικητικού συμβουλίου και την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου είναι γενικά μικτά. Τα εμπειρικά στοιχεία που αφορούν τη συσχέτιση μεταξύ των χαρακτηριστικών των επιτροπών ελέγχου και της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου υποστηρίζουν γενικά μια θετική και σημαντική σχέση. Τέλος, ενώ οι μελέτες σε χώρες εκτός ΗΠΑ αυξάνονται, εξακολουθούν να υπάρχουν ευκαιρίες για τη διερεύνηση των καθοριστικών παραγόντων και των συνεπειών του εσωτερικού ελέγχου σε άλλες δικαιοδοσίες. Η επισκόπησή μας παρέχει στοιχεία για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, πόσα οφέλη υπάρχουν από την απαίτηση

---

<sup>1</sup> Ο Οργανισμός Διεθνούς Διαφάνειας ιδρύθηκε το 1993 και λειτουργεί ως δίκτυο καταπολέμησης (Παγκόσμιος Οργανισμός Διεθνούς Διαφάνειας, n.d.) της διαφθοράς. Ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς (Corruption Perception Index) μετρά το επίπεδο διαφθοράς σε 180 Χώρες

από τη διοίκηση και τους ελεγκτές να υποβάλλουν αναφορές σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

### ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

#### 3.1 Έννοια

Λόγω των συνεχών εξελίξεων στη σύγχρονη οικονομία και την μεγέθυνση των επιχειρήσεων αυξάνεται και η ανάγκη για έγκαιρη και επαρκή ενημέρωση των επενδυτών και λοιπών ενδιαφερομένων για τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων. Η λογιστική Επιστήμη ασχολείται με τη μέτρηση καταχώρηση και παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και η Ελεγκτική με την εξακρίβωση της αξιοπιστίας όλων των λογιστικών πληροφοριών (Παπάς, 1990)

Η Ελεγκτική Επιστήμη είναι τομέας της λογιστικής ή οποία φροντίζει να τηρούνται βασικές λογιστικές αρχές και κανόνες που αφορούν την ομαλή διεξαγωγή οικονομικών ελέγχων (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2017)

Βασικό αντικείμενο είναι η δημιουργία μεθοδολογίας ή εφαρμογή της οποίας θα εντοπίσει και θα καταστείλει ακούσια ή εκούσια σφάλματα τα οποία παραποιούν ηθελημένα ή μη την ακριβοδίκαιη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων. Επίσης η ελεγκτική ασχολείται με την επίλυση θεμάτων που προκύπτουν κατά τον έλεγχο των επιχειρήσεων.

Οι επιχειρήσεις είναι οι οντότητες που δεσμεύουν πόρους με σκοπό το κέρδος και την μεγιστοποίηση του. Σχεδιάζουν και επιδιώκουν συγκεκριμένους στόχους και για το λόγο αυτό προσανατολίζουν τις ενέργειες τους στηριζόμενοι σε διαδικασίες τις οποίες εναρμονίζουν με το λογιστικό, νομικό και φορολογικό πλαίσιο της χώρας όπου λειτουργούν.

Την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των κανόνων και αρχών που θέτει η επιχείρηση σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους, αξιολογεί ο έλεγχος. Ο Έλεγχος χωρίζεται στον Εσωτερικό και Εξωτερικό. Στην παρούσα εργασία θα ασχοληθούμε με τον Εσωτερικό Έλεγχο στον ιδιωτικό τομέα.

Ο έλεγχος μπορεί να ορισθεί ως «το σύνολο των διαδικασιών, των κανόνων, των μεθόδων και των επαληθεύσεων που διασφαλίζουν στην επιχείρηση την προστασία της περιουσίας της και την αποτελεσματική εφαρμογή της στρατηγικής» (Παππαδάτου Θεοδώρα, 2001)

Σε μια επιχείρηση που οι επενδυτές και διοικούντες δεν έχουν πάντα την άμεση επίβλεψη ελλοχεύει ο κίνδυνος να καθυστερήσουν ή να μην αντιληφθούν τις παρεκκλίσεις από το σύστημα. Η εφαρμογή των διαδικασιών θα διασφαλίσει ότι οι Επενδυτές δεν θα χάσουν τις οικονομίες τους.

### 3.2 Διακρίσεις του Ελέγχου

Η Ελεγκτική διακρίνεται σε Δημόσια Ελεγκτική που ασχολείται με τον έλεγχο των οργανισμών του Δημοσίου και της τοπικής Αυτοδιοίκησης και την Ιδιωτική Ελεγκτική που έχει πεδίο εφαρμογής στις ιδιωτικές οικονομικές οντότητες με αντικείμενο την παραγωγή κέρδους.

Γίνεται κατάτμηση ανάλογα με τη φύση της εξάρτησης του προσώπου. Όταν δηλαδή διενεργείται από πρόσωπο το οποίο διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα και εμπειρία και ταυτόχρονα είναι υπάλληλος της εταιρίας, τον ονομάζουμε **εσωτερικό έλεγχο**, ενώ όταν διενεργείται από επαγγελματία που δεν έχει εξαρτημένη σχέση εργασίας και έχει την προβλεπόμενη άδεια ασκήσεως επαγγέλματος ονομάζεται **εξωτερικός έλεγχος**.

Ανάλογα με το εύρος του ελέγχου, όταν εφαρμόζεται στο σύνολο των διαδικασιών και προσδοκούν στην έκφραση γνώμης για την ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων ονομάζονται **γενικοί**

Ενώ οι στοχευμένοι έλεγχοι, είναι αυτοί που πραγματοποιούνται σε συγκεκριμένο κονδύλι των οικονομικών καταστάσεων, είτε αιφνιδιαστικά για την αποκάλυψη λάθους είτε κατόπιν αιτήματος συνεργάτη της επιχείρησης. (π.χ έλεγχος πωλήσεων ή ταμείου) καλούνται **ειδικοί**.

Ανάλογα με την επαναληψιμότητα που εμφανίζονται, ονομάζονται **μόνιμοι**, δηλαδή όταν εφαρμόζονται σε όλη τη διάρκεια της χρήσης, **τακτικοί** όταν αναπαράγονται για συγκεκριμένα διαστήματα (για παράδειγμα οι φορολογικές και ασφαλιστικές αρχές της χώρας μας χρησιμοποιούν την ετήσιο τακτικό έλεγχο ή έλεγχο 5ετίας ) και **έκτακτοι** όταν διενεργούνται τυχαία ή λόγω εκτάκτου γεγονότος (υπόνοια απάτης, ΣΔΟΕ)

Κατανέμονται επίσης και ανάλογα με τον σκοπό, όταν διενεργούνται με σκοπό να προλάβουν αστοχίες και ονομάζονται **προληπτικοί**. Ενώ **κατασταλτικοί** είναι αυτοί που έρχονται να διορθώσουν μια διαδικασία ή μετά την πράξη διορθωτικά.

Ανάλογα με το νομοθετικό πλαίσιο ονομάζονται **υποχρεωτικοί** όταν τους επιβάλλει το κρατικός μηχανισμός ή προαιρετικοί όταν επιβάλλεται από την διοίκηση της επιχείρησης.

Κατάτμηση σύμφωνα με τον τομέα, λέγονται **διαχειριστικοί** για την εποπτεία και διαφάνεια της διαχείρισης της επιχείρησης και **διοικητικοί** όταν η διοίκηση ελέγχει το σύστημα που θέσπισε ως προς τις διαδικασίες.

Ενώ **φορολογικοί** όταν αποσκοπούν στην ορθή απόδοση των φόρων, εισφορών, λοιπών τελών και χαρτοσήμων (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2017).

### 3.3 Ιστορική Εξέλιξη του ελέγχου στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα δεν υπήρχε νομοθετικό πλαίσιο πριν το 1920 η καθιέρωση της ιδιότητας του Ελεγκτή Ανωνύμων Εταιριών (κ.ν. 2190/20, n.d.) άρθρο 36 παρ.1 ήταν μια πρώτη προσπάθεια αλλά χωρίς μεγάλη επιτυχία καθώς τα τυπικά προσόντα που καθόριζαν τους ελεγκτές ήταν σχεδόν ανύπαρκτα.

Με το νομό του 1931 (ν.5076/31)<sup>2</sup> συστάθηκε το Σώμα Ορκωτών Λογιστών ( ΣΟΛ ) και ένα χρόνο αργότερα εκδοθήκαν διατάγματα για τη σύνθεση του Δ.Σ., αλλά το έδαφος στην ελληνική οικονομία δεν ευνοούσε, καθώς το 1932 υπάρχει οικονομική κρίση στην παγκόσμια σκηνή .

Ακολουθήσαν πολιτικές και οικονομικές αστάθειες στην Ελλάδα και για το λόγο αυτό μέχρι και το 1955 που τελικά συστάθηκε το ΣΟΛ (ν.δ. 3329/1955)<sup>3</sup> οι έλεγχοι των οικονομικών καταστάσεων ήταν τυπική υπόθεση.

---

<sup>2</sup> Το άρθρο 31 « Ορκωτοί Λογισταί », του Νόμου Ν. 5076 , έδωσε την δυνατότητα στον Υπουργό της Εθνικής Οικονομίας να συστήσει Σώμα Ορκωτών Λογιστών. Εκδόθηκαν τα προβλεπόμενα διατάγματα « περί συστάσεως και διοικήσεως σώματος ορκωτών λογιστών » ( 11/9/1932) και « εσωτερικού οργανισμού του σώματος » ( 27/7/1932), αλλά δεν τέθηκαν σε λειτουργία λόγω διαφορών αντιλήψεων των αρμοδίων ( Στοιχεία από το άρθρο « Ελεγκτική και ορκωτοί λογισταί »,

<sup>3</sup> Ν.Δ. 3329 (ΦΕΚ/Α/230/25.8.55), «περί συστάσεως Σώματος Ορκωτών Λογιστών». Αποτέλεσε το κύριο νομοθέτημα, για την ίδρυση και λειτουργία του Σ.Ο.Λ

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

### ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Ο Εσωτερικός έλεγχος αποτελεί εσωτερική λειτουργία της οικονομικής μονάδας ή οποία χαρακτηρίζεται για την ανεξαρτησία στον τρόπο που λειτουργεί, πράγμα απαραίτητο για την εκπλήρωση των στόχων της. Περιλαμβάνει όλα τα μέσα, τις μεθόδους και τις διαδικασίες που χρησιμοποιούνται, με σκοπό τον έλεγχο και την αξιολόγηση της επάρκειας της λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον αποσκοπεί στην πρόταση βελτιώσεων και διορθωτικών μέτρων όπου κρίνεται απαραίτητο, ώστε να εξασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία της οικονομικής μονάδας στο σύνολο της μέσα στα πλαίσια πολιτικής που έχει θεσπίσει η διοίκηση. (Βασιλείου, Ηρειώτης, Μενεξιάδης Μάριος, & Μπάλιος, 2017).

Τα παραπάνω πλαίσια πολιτικής που θεσπίζει η εκάστοτε διοίκηση την ονομάζουμε εταιρική διακυβέρνηση.

Η διακυβέρνηση ορίζεται ως ο συνδυασμός των διαδικασιών και των δομών που εφαρμόζονται από τη διοίκηση στο πλαίσιο της διαμόρφωσης, της καθοδήγησης, της διαχείρισης και της παρακολούθησης των δραστηριοτήτων που αναπτύσσει ένας οργανισμός για να επιτύχει τους στόχους του (The Institute of Internal Auditors, n.d.)

#### 4.1 Νομοθετικό πλαίσιο του Εσωτερικού Ελέγχου

Στην Ελλάδα διαπιστευμένος φορέας είναι το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (ΕΙΕΕ) το οποίο ιδρύθηκε το 1985 στην Αθήνα.

Σύμφωνα με το ΕΙΕΕ ο εσωτερικός Έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διασφαλιστική και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους σκοπούς του, υιοθετώντας μια συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης. Σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο, οι εισηγμένες εταιρείες είναι υποχρεωμένες να τηρούν Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου η οποία πρέπει να είναι ανεξάρτητη, διοικητικά και οργανωτικά. Επιπλέον ο πρόσφατα δημοσιευθείς, Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης

του Συνδέσμου Επιχειρήσεων & Βιομηχανιών (ΣΕΒ) υιοθετεί τα «Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου» του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών. Τα Πρότυπα επίσης έχουν κατά το παρελθόν υιοθετηθεί και από άλλους θεσμικούς φορείς όπως η Τράπεζα της Ελλάδος.

Ο Εσωτερικός έλεγχος έλαβε αρκετή δημοσιότητα τα έτη 1994 & 1997 αντίστοιχα, μέσω των συνεδρίων του ινστιτούτου εσωτερικών ελεγκτών του διοργανώθηκαν στην Ελλάδα αλλά και μεταξύ της αδελφοποίησης με το αντίστοιχο ινστιτούτο της Αμερικής (I.I.A) και της Ευρωπαϊκή ομοσπονδία ινστιτούτων Εσωτερικού Ελέγχου ( E.C.I.I.A)

Επίσης καθοριστικό ρόλο στην ανάδειξη του Εσωτερικού Ελέγχου ήταν η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από κει και πέρα η Τράπεζα της Ελλάδος με την με αριθμό 2438 απόφαση της, διαμορφώνει την Επιτροπή Ελέγχου και την ανεξαρτησία της Επιθεώρησης .

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς με την εγκύκλιο ν.6 ορίζει ότι η Ε.Λ.Δ..Ε. οφείλει να έχει τμήμα εσωτερικού Ελέγχου αλλά και με τις αποφάσεις με τις με αριθμό 5/204 και 3016 αντίστοιχα ορίζει στο εξής υποχρέωση για τις εισηγμένες στο ΧΑΑ να έχουν τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου

## **4.2 Σκοπός του Εσωτερικού ελέγχου**

Ο εσωτερικός έλεγχος με γνώμονα της αύξηση της προστιθέμενης αξίας της επιχείρησης και την υπεράσπιση του επενδυτικού συμφέροντος επιδιώκει να παρέχει στη διοίκηση ασφαλείς και ποιοτικές αναφορές, αναλύσεις και εκτιμήσεις η οποία μέσω της αξιολόγησης να παρέχει βελτιώσεις στο σύστημα αυξάνοντας τα οφέλη της οντότητας.

Ο Εσωτερικός ελεγκτής διενεργεί όλους εκείνους του ελέγχους που θα βοηθήσουν στην επίτευξη των στόχων της επιχείρησης αλλά και τη στρατηγική που έχει χαράξει η διοίκηση. Πλέον οι ελεγκτές υιοθετούν νέες μεθόδους ανάλυσης όχι μόνο του λογιστικού συστήματος αλλά και ολόκληρης της οικονομικής μονάδας

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι αντικειμενικοί για την προώθηση αποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης και οι εξωτερικοί ελεγκτές αξιολογούν τακτικά το έργο των εσωτερικών ελεγκτών κατά την αξιολόγηση της ακεραιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (Messier , Reynolds, Simon, & Wood, 2011)

Οι διαδικασίες του ελέγχου περιλαμβάνουν τρεις βασικούς πυλώνες:

- Τον σχεδιασμό
- Την εκτέλεση του ελέγχου
- Και τέλος την χορήγηση της έκθεσης ελέγχου στη διοίκηση

Η ανατροφοδότηση των αποτελεσμάτων του συστήματος εσωτερικού ελέγχου βελτιώνει το ίδιο το σύστημα και παράλληλα στηρίζει τον εξωτερικό έλεγχο με πληροφορίες.

Ένα καλό σύστημα εσωτερικού ελέγχου δίνει την δυνατότητα στον εξωτερικό έλεγχο να βγάλει γρηγορότερα και ποιοτικότερα αποτελέσματα επιβεβαιώνοντας ότι οι οικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτιστεί και συμμορφωθεί σύμφωνα με το λογιστικό πλαίσιο των (ΔΠΧΑ ή ΕΛΠ).

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 1 οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να παρουσιάζονται ακριβοδίκαια και ανά απεικονίζονται όλες οι συναλλαγές και τα γεγονότα με βάση τα όσα ορίζονται από τα ΔΠΧΑ

### **4.3 Βασικές Παραδοχές του εσωτερικού ελέγχου**

Το τμήμα εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να συγκεντρώσει και να αξιολογήσει όλα εκείνα τα στοιχεία που συνιστούν τις βασικές παραδοχές της διοίκησης όπως αυτά είναι η ύπαρξη (Chalmers, Hayb, & Khlifca, 2019) και πραγματοποίηση ελεγκτικών τεκμηρίων, ότι τα εμφανιζόμενα στις οικονομικές καταστάσεις περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις πράγματι υπάρχουν και ότι οι καταχωρηθείσες συναλλαγές πραγματοποιήθηκαν (πραγματοποίηση).

Πληρότητα (ακρίβεια) ότι ή τεκμηρίωση ότι έγινε, ορθά, η καταχώρηση όλων των ποσών και συναλλαγών στα λογιστικά αρχεία με βάση τα οποία καταρτίστηκαν οι οικονομικές καταστάσεις.

Κατανομή. ότι έχουν καταχωρηθεί όλα τα στοιχεία ενεργητικού, παθητικού, εσόδων και εξόδων στην κατάλληλη χρήση και στον προσήκοντα λογαριασμό.

Δικαιώματα και υποχρεώσεις. ότι για τα εμφανιζόμενα, στον ισολογισμό, περιουσιακά στοιχεία υπάρχουν, δικαιώματα (τίτλοι ιδιοκτησίας κλπ) καθώς και για τις υποχρεώσεις, υπάρχουν δεσμεύσεις για εκροή πόρων.

Αποτίμηση. ότι έχουν αποτιμηθεί σύμφωνα με το εφαρμοζόμενο λογιστικό πλαίσιο (ΔΠΧΑ ή ΕΛΠ)



Γνωστοποίηση στην περίπτωση αυτή, στόχος του ελεγκτή είναι να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλη ελεγκτική τεκμηρίωση για την πληρότητα του Προσαρτήματος (σημειώσεων) σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να παρατίθενται για τα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων.

Σύμφωνα με το αριθ. 7 του υπ αριθμών ν.3016<sup>4</sup> όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 26 του νόμου 3091/2002 (ΦΕΚ, 330/24.12.2002) που αναφέραμε και σε προηγούμενη παράγραφο ο νόμος θέτει την οργάνωση και λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου προϋπόθεση για την εισαγωγή των μετοχών ή άλλων κινητών αξιών σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά. Η διενέργεια εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιείται από ειδική υπηρεσία της εταιρίας η οποία όταν είναι ανεξάρτητη της γραμμής παραγωγής παρέχει καλύτερη πληροφόρηση

Το ελάχιστο περιεχόμενο του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας περιλαμβάνει:

Τη διάρθρωση των υπηρεσιών της εταιρίας, τα αντικείμενά τους, καθώς και τη σχέση των υπηρεσιών μεταξύ τους και με τη διοίκηση. Πρέπει να προβλέπονται τουλάχιστον οι υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου, Εξυπηρέτησης Μετόχων και Εταιρικών Ανακοινώσεων.

Τον προσδιορισμό των αρμοδιοτήτων των εκτελεστικών και μη εκτελεστικών μελών του διοικητικού συμβουλίου.

Τις διαδικασίες πρόσληψης των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας και στη συνέχεια αξιολόγησης της απόδοσής τους.

Τις διαδικασίες παρακολούθησης των συναλλαγών των μελών του διοικητικού συμβουλίου, των διευθυντικών στελεχών και των προσώπων που, εξαιτίας της σχέσης τους με την εταιρεία, κατέχουν εσωτερική πληροφόρηση σε κινητές αξίες της εταιρείας ή συνδεδεμένων επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 42ε παρ. 5 του Κ.Ν. 2190/1920, εφόσον αυτές είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, καθώς και από άλλες δραστηριότητες που συνδέονται με την εταιρία.

Τις διαδικασίες προαναγγελίας και δημόσιας γνωστοποίησης σημαντικών συναλλαγών και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή τρίτων στους οποίους έχουν ανατεθεί αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου, οι οποίες σχετίζονται με την εταιρία, καθώς και με βασικούς πελάτες ή προμηθευτές της

---

<sup>4</sup> ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3016

Για την εταιρική διακυβέρνηση, θέματα μισθολογίου και άλλες διατάξεις στον οποίο έχουν κωδικοποιηθεί μόνο οι διατ αξίες του Κεφαλαίου Α' (άρθρα 1-11) για την εταιρική διακυβέρνηση και οι διατάξεις του άρθρου 27 για τα επιδόματα μακροχρόνιων ανέργων και επιδόματα οικονομικής ενίσχυσης κοινωνικού χαρακτήρα

Τους κανόνες που διέπουν τις συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων εταιριών, την παρακολούθηση των συναλλαγών αυτών και την κατάλληλη γνωστοποίησή τους στα όργανα και τους μετόχους της εταιρίας.

#### **4.4 Οργάνωση του συστήματος ελέγχου**

Οι εσωτερικοί ελεγκτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους είναι ανεξάρτητοι, δεν υπάγονται ιεραρχικά σε καμία άλλη υπηρεσιακή μονάδα της εταιρίας και εποπτεύονται από ένα έως τρία μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας και είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης. Δεν μπορούν να ορισθούν ως εσωτερικοί ελεγκτές μέλη του διοικητικού συμβουλίου, διευθυντικά στελέχη τα οποία έχουν και άλλες εκτός του εσωτερικού ελέγχου αρμοδιότητες ή συγγενείς των παραπάνω μέχρι και του δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας. Η εταιρία υποχρεούται να ενημερώνει την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για οποιαδήποτε μεταβολή στα πρόσωπα ή την οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου εντός δέκα εργάσιμων ημερών από τη μεταβολή αυτήν.

Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους οι εσωτερικοί ελεγκτές δικαιούνται να λάβουν γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου, αρχείου, τραπεζικού λογαριασμού και χαρτοφυλακίου της εταιρίας και να έχουν πρόσβαση σε οποιαδήποτε υπηρεσία της εταιρίας. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου οφείλουν να συνεργάζονται και να παρέχουν πληροφορίες στους εσωτερικούς ελεγκτές και γενικά να διευκολύνουν με κάθε τρόπο το έργο τους. Η διοίκηση της εταιρίας οφείλει να παρέχει στους εσωτερικούς ελεγκτές όλα τα απαραίτητα μέσα για τη διευκόλυνση του έργου τους.

#### **4.5 Αρμοδιότητες της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου**

Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου σχεδιάζει το σύστημα του Ελέγχου και κατά το σχεδιασμό χωρίζει τη δραστηριότητα σε μακροχρόνια βάση και σε βραχυχρόνια βάση σχεδιάζει της δραστηριότητες του τμήματος τις οποίες επαναξιολογεί κάθε έτος (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2017)

Συντάσσει το πρόγραμμα ελέγχου σύμφωνα με τα Πρότυπα πριν τον έλεγχο, στο οποίο να θέτει τους αντικειμενικούς στόχους κάνει δηλαδή την προκαταρκτική έρευνα, οριοθετώντας την έκταση και τον τρόπο διενέργειας αλλά και καταγραφής των αποτελεσμάτων.

Σύμφωνα με τα πρότυπα ο εσωτερικός Ελεγκτής συλλέγει αναλύει, ερμηνεύει και αξιολογεί τα δεδομένα από την επιτόπια εργασία προκειμένου να φτάσει στο πόρισμα του ελέγχου.

Σύμφωνα με το αριθ. 8 του υπ' αριθμών ν. 3016<sup>5</sup> η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου παρακολουθεί την εφαρμογή και τη συνεχή τήρηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και του καταστατικού της εταιρίας, καθώς και της εν γένει νομοθεσίας που αφορά την εταιρία και ιδιαίτερα της νομοθεσίας των ανωνύμων εταιριών και της χρηματιστηριακής.

Αναφέρει στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας με τα συμφέροντα της εταιρίας, τις οποίες διαπιστώνει κατά την άσκηση των καθηκόντων του.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να ενημερώνουν εγγράφως μια φορά τουλάχιστον το τρίμηνο το διοικητικό συμβούλιο για το διενεργούμενο από αυτούς έλεγχο ενώ πριν την τελικά έκθεση, οφείλουν να συζητούν με τη διοίκηση για τα ευρήματα και να παρίστανται κατά τις γενικές συνελεύσεις των μετόχων

Οι εσωτερικοί ελεγκτές παρέχουν, μετά από έγκριση του Δ.Σ. της εταιρίας, οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί εγγράφως από Εποπτικές Αρχές, συνεργάζονται με αυτές και διευκολύνουν με κάθε δυνατό τρόπο το έργο παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας που αυτές ασκούν ενώ στο τέλος προχωρούν σε μεταγενέστερες ενέργειες

#### **4.6 Διεθνή οργανισμοί Εσωτερικού Ελέγχου**

Ο (Λουμιάτης Β. , 2015) μας λέει ότι η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου IAF (Internal Audit Function) είναι μια «αξιολογική» δραστηριότητα που δημιουργείται συνήθως εντός της οικονομικής μονάδας. Οι λειτουργίες της περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την εξέταση, αξιολόγηση και παρακολούθηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας των εσωτερικών δικλίδων.

Για την υποστήριξη των μεγάλων οικονομικών μονάδων σε θέματα εσωτερικού ελέγχου ιδρύθηκε το 1985 η Επιτροπή Υποστήριξης των Οργανισμών (Committee on Sponsoring Organization “COSO”) από τις κατωτέρω οργανώσεις των ΗΠΑ: - The Institute of Internal Auditors - American Institute of Certified Public Accountants - American Accounting Association - Institute of Management Accountants - Financial Executive Institute.

---

<sup>5</sup> ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3016 / όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 26 του νόμου 3091/2002 (ΦΕΚ, 330/24.12.2002

Σκοπός της Επιτροπής αυτής είναι η έναρξη της λειτουργίας ενός επαρκούς και αξιόπιστου συστήματος εσωτερικού Ελέγχου και η κατάρτιση πλαισίου οδηγιών για την υποστήριξη των οικονομικών μονάδων σε θέματα εσωτερικών διαδικασιών, με στόχο την αποτελεσματικότερη διαχείριση των κινδύνων, που αντιμετωπίζουν κατά τη λειτουργία τους, καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας και αξιοπιστίας των οικονομικών τους καταστάσεων.

Οι στόχοι που έχουν θέσει στη διοίκηση κάθε οικονομικού οργανισμού πρέπει να περιβάλλονται από ηθικές αξίες για να είναι πιο αποτελεσματική η επίτευξη τους.

Η Επιτροπή Υποστήριξης των Οργανισμών (COSO) ανέπτυξε ένα πλαίσιο (μοντέλο) για την αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου τους. Το μοντέλο COSO ορίζει ως εσωτερικό έλεγχο μια διαδικασία, εγκεκριμένη από τη Διοίκηση της οικονομικής μονάδας, σχεδιασμένη να παρέχει εύλογη διασφάλιση, σχετικά με την επίτευξη των εξής αντικειμενικών στόχων:

- Αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών της. (Coso, n.d.)
- Αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων.
- Συμμόρφωση με την ισχύουσα νομοθεσία και κανονισμούς.

Το μοντέλο της COSO έχει μορφή πυραμίδας και αποτελείται από (5) βασικά αλληλένδετα στοιχεία τα οποία αναφέρονται σε συγκεκριμένους τομείς δραστηριότητας. Το μοντέλο COSO έχει τη μορφή πυραμίδας με τέσσερα επίπεδα ως εξής:



**ΓΡΑΦΗΜΑ 1 ΜΟΝΤΕΛΟ COSO**

**(ΠΗΓΗ : The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission COSO)**

Ειδικότερα στη βάση της πυραμίδας βρίσκεται το περιβάλλον ελέγχου στο οποίο πρέπει να διασφαλίζεται η ακεραιότητα των ελεγκτών από τη Διοίκηση. Σ' αυτό πρέπει αναφέρονται επιπλέον τα χαρακτηριστικά της εντιμότητας, ηθικών αξιών, επάρκειας προσόντων και αναλυτική καταγραφή τους, αλλά και κατά πόσο οι ελεγκτές λαμβάνουν υπόψη τους τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά στη γενικότερη επιχειρηματική στρατηγική, τις σχέσεις μεταξύ του προσωπικού, τις διαπραγματεύσεις και συνεργασίες με πελάτες, προμηθευτές, επενδυτές, ελεγκτές και άλλους. Τέλος ο σωστός καταμερισμός ευθυνών στο προσωπικό και οργανωτική δομή πρέπει να πετυχαίνει τη σωστή διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων.

Πάνω από αυτό βρίσκεται ο εντοπισμός η εκτίμηση των κινδύνων και η αξιολόγηση που μπορεί να οφείλονται.

Πάνω από την εκτίμηση των κινδύνων βρίσκονται οι δραστηριότητες του ελέγχου οι οποίες συνθέτουν όλους τους κανόνες λειτουργίας στην επιχείρηση, από την έγκριση συναλλαγών, συμφωνίες λογαριασμών μέχρι τις επαληθεύσεις των κονδυλίων του ισολογισμού όπως δηλαδή τα πάγια και οι υποχρεώσεις.

Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκεται η εποπτεία όλων των διαδικασιών του ελέγχου. Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και η πληρότητα οικονομικών καταστάσεων

Αριστερά και δεξιά της πυραμίδας βλέπουμε τα κανάλια πληροφόρησης και επικοινωνίας (εσωτερική ή εξωτερική) που πρέπει να συνδέουν όλα τα επίπεδα της πυραμίδας. Το προσωπικό πρέπει να ενημερώνεται για τις ευθύνες και υποχρεώσεις του. Τα αποτελέσματα των ελεγκτικών εργασιών, καθώς και τα συμπεράσματα των συνεδριάσεων πρέπει να κοινοποιούνται σε όλα τα επίπεδα της Διοίκησης με σκοπό την ενημέρωσή τους και τη λήψη διορθωτικών μέτρων. Η πληροφόρηση πρέπει να χαρακτηρίζεται για την ποιότητά.

#### **4.7 Διεθνή Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου**

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA) Ιδρύθηκε το 1941, είναι μια διεθνής επαγγελματική ένωση με παγκόσμια έδρα στη λίμνη Mary, Florida, ΗΠΑ. Το Ινστιτούτο είναι η παγκόσμια φωνή του επαγγέλματος του εσωτερικού ελέγχου, με αναγνωρισμένη εξουσία και αναγνωρισμένος ηγέτης.

Γενικά, τα μέλη εργάζονται στον τομέα του εσωτερικού ελέγχου, της διαχείρισης κινδύνων, της διακυβέρνησης, του εσωτερικού ελέγχου, του ελέγχου της τεχνολογίας των πληροφοριών, της εκπαίδευσης και της ασφάλειας.

Σε παγκόσμιο επίπεδο το ΠΑ έχει περισσότερα από 185.000 μέλη. Όσοι Ελεγκτές ασχολούνται με τον Εσωτερικό Έλεγχο πρέπει να συμμορφώνονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου με εξαίρεση την περίπτωση εφαρμογής άλλης νομοθεσίας ή προτύπων κατά περίπτωση θα συμμορφώνονται αλλά θα προβαίνουν στις απαραίτητες γνωστοποιήσεις

Τα πρότυπα IPPF που δημοσιεύτηκαν από (The Institute of Internal Auditors, n.d.) χωρίζονται σε δυο κατηγορίες, τα πρότυπα Χαρακτηριστικών (Κατηγορία 1000) και Διεξαγωγής (Κατηγορία 2000). Τα πρότυπα χαρακτηριστικών αναλύονται στα εξής:

Πρότυπο 1000 - αναφέρεται στην δικαιοδοσία του διοικητικού Συμβουλίου να καθορίζει τον επικεφαλής Ελεγκτή ο οποίος αναφέρεται κατευθείαν στο παραπάνω όργανο και οφείλει να αναθεωρεί τον κανονισμό σε τακτά χρονικά διαστήματα

1000.A1 - Η φύση των υπηρεσιών διαβεβαίωσης που παρέχονται στον οργανισμό πρέπει να καθορίζονται στον κανονισμό εσωτερικού ελέγχου. Εφόσον πρόκειται να παρασχεθούν υπηρεσίες διαβεβαίωσης σε ενδιαφερόμενα μέρη εκτός του οργανισμού, η φύση αυτών των υπηρεσιών πρέπει επίσης να καθορίζεται στον κανονισμό εσωτερικού ελέγχου.

1000.C1 - Η φύση των συμβουλευτικών υπηρεσιών πρέπει να καθορίζεται στον κανονισμό λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου.

1010 - Αναφορά της φύσης του Ορισμού Εσωτερικού Ελέγχου, του Κώδικα Δεοντολογίας και των Προτύπων στον κανονισμό εσωτερικού ελέγχου Ο κανονισμός εσωτερικού ελέγχου πρέπει να τονίζει σαφώς την υποχρεωτική φύση του Ορισμού Εσωτερικού Ελέγχου, του Κώδικα Δεοντολογίας και των Προτύπων. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να συζητά για τον Ορισμό Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Δεοντολογίας και τα Πρότυπα με τη διοίκηση και το συμβούλιο.

1100 - Ανεξαρτησία και Αντικειμενικότητα Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι ανεξάρτητη και οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι αντικειμενικοί κατά την εκτέλεση του έργου τους.

1110 - Οργανωσιακή Ανεξαρτησία Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να υποβάλλει αναφορές σε τέτοιο επίπεδο ιεραρχίας μέσα στον οργανισμό που να επιτρέπει στη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου να ανταποκρίνεται στις ευθύνες της. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει

να επιβεβαιώνει στο συμβούλιο, τουλάχιστον μία φορά ετησίως, την Οργανωσιακή ανεξαρτησία της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου.

1110.A1 - Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι ελεύθερη από κάθε παρέμβαση κατά τον προσδιορισμό του πλαισίου του εσωτερικού ελέγχου, κατά την εκτέλεση των εργασιών και κατά την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων.

1111 – Άμεση σχέση με το Συμβούλιο Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να επικοινωνεί και να συνεργάζεται άμεσα με το συμβούλιο.

1120 - Ατομική Αντικειμενικότητα Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να τηρούν μια απροκατάληπτη, αμερόληπτη στάση και να αποφεύγουν συγκρούσεις συμφερόντων.

1130 - Παρεμπόδιση Ανεξαρτησίας ή Αντικειμενικότητας Εφόσον η ανεξαρτησία ή η αντικειμενικότητα παρεμποδίζεται, πραγματικά ή φαινομενικά, οι λεπτομέρειες της παρεμπόδισης πρέπει να κοινοποιούνται στα αρμόδια όργανα. Η φύση της κοινοποίησης θα εξαρτάται από το είδος της παρεμπόδισης.

1130.A1 - Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αποφεύγουν την αξιολόγηση συγκεκριμένων λειτουργιών για τις οποίες ήταν οι ίδιοι υπεύθυνοι κατά το παρελθόν. Η αντικειμενικότητα θεωρείται ότι κλονίζεται όταν ένας εσωτερικός ελεγκτής παρέχει υπηρεσίες διαβεβαίωσης για μια δραστηριότητα για την οποία ήταν υπεύθυνος κατά το προηγούμενο έτος.

1130.A2 - Οι υπηρεσίες διαβεβαίωσης για λειτουργίες για τις οποίες είναι υπεύθυνος ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου, πρέπει να εποπτεύονται από κάποιον εκτός της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου.

1130.C1 - Οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά με λειτουργίες για τις οποίες ήταν υπεύθυνοι κατά το παρελθόν.

1130.C2 - Εφόσον οι εσωτερικοί ελεγκτές αντιμετωπίζουν πιθανή παρεμπόδιση της ανεξαρτησίας ή της αντικειμενικότητας σε σχέση με προτεινόμενες συμβουλευτικές υπηρεσίες, πρέπει να γίνει γνωστοποίηση προς τον πελάτη πριν την αποδοχή του έργου.

1200 - Επαγγελματική Επάρκεια και Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια Τα έργα πρέπει να εκτελούνται με επαγγελματική επάρκεια και δέουσα επαγγελματική επιμέλεια.

1210 - Επαγγελματική Επάρκεια Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διαθέτουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις λοιπές ικανότητες που απαιτούνται για την εκπλήρωση των ατομικών καθηκόντων

τους. Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει συλλογικά να κατέχει ή να αποκτήσει τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις λοιπές ικανότητες που απαιτούνται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της.

1210.A1 - Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να λαμβάνει επαρκείς συμβουλές και βοήθεια εάν το προσωπικό του εσωτερικού ελέγχου στερείται των γνώσεων, των δεξιοτήτων και άλλων ικανοτήτων που απαιτούνται για την εκτέλεση του συνόλου ή μέρους του έργου.

1210.A2 - Ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να έχει επαρκείς γνώσεις για να μπορεί να αξιολογεί τον κίνδυνο απάτης και τον τρόπο διαχείρισής του από τον οργανισμό, αλλά δεν αναμένεται να έχει την εξειδίκευση του ατόμου που έχει ως πρωταρχική του αρμοδιότητα τον εντοπισμό και τη διερεύνηση απάτης.

1210.A3 - Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διαθέτουν γνώσεις των βασικών κινδύνων και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των πληροφοριακών συστημάτων, καθώς και των διαθέσιμων ελεγκτικών τεχνικών που βασίζονται στην τεχνολογία, για την εκτέλεση των εργασιών που τους ανατίθενται. Ωστόσο, δεν αναμένεται όλοι οι εσωτερικοί ελεγκτές να έχουν την εξειδίκευση ενός εσωτερικού ελεγκτή που έχει ως πρωταρχική του αρμοδιότητα τον έλεγχο πληροφοριακών συστημάτων.

1210.C1 - Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να μην αναλαμβάνει συμβουλευτικά έργα ή να αποκτά επαρκείς συμβουλές και βοήθεια εάν το προσωπικό του εσωτερικού ελέγχου στερείται των γνώσεων, δεξιοτήτων και άλλων ικανοτήτων που απαιτούνται για την εκτέλεση του συνόλου ή μέρους του έργου.

1220 - Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εφαρμόζουν την επιμέλεια και τις δεξιότητες ενός εύλογα συνετού και ικανού εσωτερικού ελεγκτή. Η δέουσα επαγγελματική επιμέλεια δεν υπονοεί το αλάθητο.

1220.A1 - Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εφαρμόζουν δέουσα επαγγελματική επιμέλεια λαμβάνοντας υπόψη:

- Την έκταση των εργασιών που απαιτούνται για να επιτευχθούν οι αντικειμενικοί σκοποί του έργου.
- Τη σχετική πολυπλοκότητα, ουσιαστικότητα ή σημαντικότητα θεμάτων στα οποία θα εφαρμοστούν υπηρεσίες διαβεβαίωσης.
- Την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.
- Την πιθανότητα σημαντικών λαθών, απάτης ή μη συμμόρφωσης.
- Το κόστος για την παροχή διαβεβαίωσης σε σχέση με τα πιθανά οφέλη.



1220.A2 - Εφαρμόζοντας δέουσα επαγγελματική επιμέλεια, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εξετάζουν τη δυνατότητα χρήσης ελεγκτικών τεχνικών που βασίζονται στη τεχνολογία και στην ανάλυση δεδομένων.

1220.A3 - Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να βρίσκονται σε επαγρύπνηση

Συμβουλευτική Οδηγία 1220-1 — Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια

αναφορικά με σημαντικούς κινδύνους που ενδέχεται να επηρεάσουν τους αντικειμενικούς σκοπούς, τις λειτουργίες ή τους πόρους. Ωστόσο, οι διαδικασίες διαβεβαίωσης από μόνες τους, ακόμα και εάν επιτελούνται με τη δέουσα επαγγελματική επιμέλεια, δεν εγγυώνται τον εντοπισμό όλων των σημαντικών κινδύνων.

1220.C1 - Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να επιδεικνύουν τη δέουσα επαγγελματική επιμέλεια κατά τη διάρκεια εκτέλεσης συμβουλευτικών έργων, λαμβάνοντας υπόψη: • Τις ανάγκες και προσδοκίες των πελατών, συμπεριλαμβανομένων και θεμάτων όπως η φύση, ο χρόνος και η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων του έργου. • Τη σχετική πολυπλοκότητα και έκταση των εργασιών που απαιτούνται προκειμένου να επιτευχθούν οι αντικειμενικοί σκοποί του έργου. • Το κόστος του συμβουλευτικού έργου σε σχέση με τα πιθανά οφέλη.

1230 - Συνεχής Επαγγελματική Επιμόρφωση Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να βελτιώνουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις λοιπές ικανότητές τους μέσω συνεχούς επαγγελματικής επιμόρφωσης.

1300 - Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναπτύσσει και να διατηρεί ένα πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας.

1310 - Απαιτήσεις του Προγράμματος Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας Το πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας πρέπει να περιλαμβάνει τόσο εσωτερικές όσο και εξωτερικές αξιολογήσεις.

1311 - Εσωτερικές Αξιολογήσεις Οι εσωτερικές αξιολογήσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν: • Διαρκή παρακολούθηση της απόδοσης της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, και • Περιοδικές αυτοαξιολογήσεις ή αξιολογήσεις από άτομα εντός του οργανισμού που διαθέτουν επαρκή γνώση των πρακτικών εσωτερικού ελέγχου.

1312 - Εξωτερικές Αξιολογήσεις Οι εξωτερικές αξιολογήσεις πρέπει να διεξάγονται τουλάχιστον μία φορά κάθε πέντε χρόνια από έναν πιστοποιημένο, ανεξάρτητο αξιολογητή ή ομάδα αξιολόγησης εκτός του οργανισμού. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να συζητά με το συμβούλιο σχετικά με : • Τη μορφή και συχνότητα διεξαγωγής εξωτερικών αξιολογήσεων • Τα προσόντα και

την ανεξαρτησία του εξωτερικού αξιολογητή ή της ομάδας αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των πιθανών συγκρούσεων συμφερόντων

1320 - Υποβολή Αναφοράς για το Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να γνωστοποιεί τα αποτελέσματα του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας στο συμβούλιο.

1321 - Χρήση της φράσης «Διενεργήθηκε Σύμφωνα με τα Πρότυπα» Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου μπορεί να αναφέρει ότι οι εργασίες της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου «διενεργήθηκαν σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου» μόνο εφόσον τα αποτελέσματα από την αξιολόγηση του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας καταδεικνύουν κάτι τέτοιο.

1322 - Αποκάλυψη της μη Συμμόρφωσης Σε περίπτωση όπου η μη συμμόρφωση με τον Ορισμό Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Δεοντολογίας ή τα Πρότυπα επηρεάζει το συνολικό πλαίσιο ή τις δραστηριότητες της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, τότε ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τη μη συμμόρφωση και τις επιπτώσεις της στην ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο.

#### Πρότυπα Διεξαγωγής

##### 2000 - Διαχείριση της Λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να διοικεί αποτελεσματικά τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου έτσι ώστε να εξασφαλίζει ότι η λειτουργία προσθέτει αξία στον οργανισμό.

##### 2010 - Προγραμματισμός

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καταρτίζει ένα πρόγραμμα ελέγχων με βάση την εκτίμηση κινδύνων, με σκοπό να προσδιορίσει τις προτεραιότητες της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με τους στόχους του οργανισμού.

2010.A1 Το πρόγραμμα έργων της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου πρέπει να βασίζεται στην εκτίμηση των κινδύνων, η οποία πρέπει να διενεργείται τουλάχιστον μια φορά τον χρόνο. Η άποψη της ανώτερης διοίκησης και του συμβουλίου πρέπει να ληφθεί υπόψη σε αυτή την διαδικασία.

2010.A2 Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να προσδιορίζει και να λαμβάνει υπόψη του τις προσδοκίες της ανώτερης διοίκησης, του συμβουλίου και λοιπών ενδιαφερόμενων μερών για τη διατύπωση γνώμης και άλλων συμπερασμάτων εσωτερικού ελέγχου.

2010.C1 Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εξετάζει την περίπτωση διεξαγωγής συμβουλευτικών έργων που του έχουν προταθεί, με βάση τη δυνατότητα που έχουν αυτά τα έργα να βελτιώσουν τη διαχείριση κινδύνων, να προσθέσουν αξία και να βελτιώσουν τις λειτουργίες του οργανισμού. Τα έργα που γίνονται αποδεκτά πρέπει να περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα έργων.

#### 2020 - Κοινοποίηση και Έγκριση

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τον σχεδιασμό για τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου και τις απαιτήσεις πόρων, συμπεριλαμβανομένων και των σημαντικών ενδιάμεσων μεταβολών, στην ανώτερη διοίκηση και στο συμβούλιο, για επισκόπηση και έγκριση. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει επίσης να κοινοποιεί την επίδραση του περιορισμού των πόρων.

#### 2030 - Διαχείριση Πόρων

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι πόροι του εσωτερικού ελέγχου είναι κατάλληλοι, επαρκείς και αξιοποιούνται αποτελεσματικά ώστε να επιτυγχάνεται το εγκεκριμένο πρόγραμμα.

#### 2040 - Πολιτικές και Διαδικασίες

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καταρτίζει πολιτικές και διαδικασίες για να καθοδηγεί τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου.

#### 2050 - Συντονισμός και Επίκληση στην εργασία λοιπών παρόχων

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου συνιστάται να μοιράζεται πληροφορίες, να συντονίζει δραστηριότητες και να εξετάζει το ενδεχόμενο επίκλησης στην εργασία άλλων εσωτερικών και εξωτερικών παρόχων διαβεβαιωτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών έτσι ώστε να εξασφαλίζει την ορθή κάλυψη και να ελαχιστοποιεί την αλληλοεπικάλυψη των προσπαθειών.

#### 2060 - Υποβολή Αναφοράς στο Συμβούλιο και την Ανώτερη Διοίκηση

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει περιοδικά να υποβάλλει αναφορά στην ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο σχετικά με τον σκοπό, τη δικαιοδοσία, την ευθύνη και την απόδοση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με το ελεγκτικό πλάνο καθώς και με τη συμμόρφωσή της με τον Κώδικα Ηθικής και τα Πρότυπα. Η αναφορά πρέπει επίσης να περιλαμβάνει σημαντικούς κινδύνους, μνημονεύοντας και κινδύνους απάτης, καθώς και ζητήματα ελεγκτικών μηχανισμών, διακυβέρνησης και λοιπά θέματα τα οποία χρήζουν προσοχής από την ανώτερη διοίκηση και/ή το συμβούλιο.

## 2070 - Πάροχος Εξωτερικών Υπηρεσιών και Ευθύνη του Οργανισμού για τον Εσωτερικό Έλεγχο

Όταν ένας εξωτερικός φορέας παρέχει υπηρεσίες για τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, είναι υποχρεωμένος να επισημαίνει στον οργανισμό ότι ο οργανισμός είναι υπεύθυνος για τη διατήρηση μίας αποτελεσματικής δραστηριότητας εσωτερικού ελέγχου.

## 2100 - Φύση των Εργασιών

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί και να συμβάλλει στη βελτίωση της διακυβέρνησης, της διαχείρισης κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου του οργανισμού υιοθετώντας μια συστηματική, πειθαρχημένη και βάσει κινδύνων προσέγγιση. Η αξία και η αξιοπιστία του εσωτερικού ελέγχου ενισχύονται όταν οι εσωτερικοί ελεγκτές δρουν προληπτικά και οι εκτιμήσεις τους παρέχουν καινοτόμες ιδέες και λαμβάνουν υπόψη μελλοντικές επιπτώσεις.

## 2110 - Διακυβέρνηση

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί και να υποβάλλει κατάλληλες εισηγήσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας διακυβέρνησης του οργανισμού σχετικά με :

- Τη λήψη στρατηγικών και λειτουργικών αποφάσεων, • Την εποπτεία της διαχείρισης κινδύνων και των μηχανισμών ελέγχου, • Την προώθηση των κατάλληλων ηθικών αρχών και αξιών μέσα στον οργανισμό • Τη διασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης της απόδοσης του οργανισμού και της λογοδοσίας, • Την κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με τους κινδύνους και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς προς τους αρμόδιους μέσα στον οργανισμό, • Τον συντονισμό των δραστηριοτήτων και κοινοποίηση πληροφοριών μεταξύ των μελών του συμβουλίου, των εξωτερικών και εσωτερικών ελεγκτών, άλλων παρόχων διαβεβαίωσης και της διοίκησης.

2110.A1 Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητα των αντικειμενικών σκοπών, των προγραμμάτων και δραστηριοτήτων του οργανισμού που σχετίζονται με το σύστημα ηθικών αξιών.

2110.A2 Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί εάν η διακυβέρνηση των πληροφοριακών συστημάτων υποστηρίζει και συμβάλλει στην επίτευξη των στρατηγικών και αντικειμενικών σκοπών του οργανισμού.

## 2120 - Διαχείριση Κινδύνων

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εκτιμά την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και να συμβάλλει στην βελτίωσή τους.

2120.A1 Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εκτιμά την έκθεση σε κινδύνους σχετικά με τα συστήματα διακυβέρνησης, τις λειτουργίες και τα πληροφοριακά συστήματα του οργανισμού, όσον αφορά :

Στην επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του οργανισμού. • Στην αξιοπιστία και ακεραιότητα της χρηματοοικονομικής και λειτουργικής πληροφόρησης. • Στην αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών και των προ γραμμάτων. • Στη διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων. • Στη συμμόρφωση με νόμους, κανονισμούς, διαδικασίες και συμβάσεις.

2120.A2 Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να εκτιμά την πιθανότητα ύπαρξης απάτης και τον τρόπο με τον οποίο ο οργανισμός διαχειρίζεται τον κίνδυνο απάτης.

2120.C1 Κατά την διάρκεια των συμβουλευτικών έργων, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εντοπίζουν τον κίνδυνο που συνδέεται με τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου και να επαγρυπνούν για την ύπαρξη άλλων σημαντικών κινδύνων.

2120.C2 Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ενσωματώνουν τις γνώσεις σχετικά με κινδύνους, που αποκτούν από συμβουλευτικά έργα στην εκτίμηση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων του οργανισμού.

2120.C3 Υποστηρίζοντας την διοίκηση προκειμένου να καθιερώσει ή να βελτιώσει τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων, οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν πρέπει να αναλαμβάνουν διοικητική ευθύνη μέσω της διαχείρισης κινδύνων.

### 2130 - Μηχανισμοί Ελέγχου

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να βοηθά τον οργανισμό να διατηρεί αποτελεσματικούς μηχανισμούς ελέγχου, αξιολογώντας την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητά τους και προωθώντας τη διαρκή βελτίωσή τους.

2130.A1 Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών ελέγχου ως προς την αντιμετώπιση κινδύνων σχετικά με τα συστήματα διακυβέρνησης, τις λειτουργίες και τα πληροφοριακά συστήματα του οργανισμού, όσον αφορά :

Στην επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του οργανισμού, στην αξιοπιστία και ακεραιότητα της χρηματοοικονομικής και λειτουργικής πληροφόρησης. στην αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών και των προ γραμμάτων, στη διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων, στη συμμόρφωση με νόμους, κανονισμούς, διαδικασίες και συμβάσεις.

2130.C1 Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ενσωματώνουν τις γνώσεις σχετικά με τους μηχανισμούς ελέγχου που αποκτούν από συμβουλευτικά έργα στην εκτίμηση των διαδικασιών ελέγχου του οργανισμού.

#### 2200 - Σχεδιασμός Έργου

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναπτύσσουν και να αποτυπώνουν τον σχεδιασμό κάθε έργου, ο οποίος θα περιλαμβάνει τους αντικειμενικούς σκοπούς, το εύρος, το χρονοδιάγραμμα και την κατανομή των πόρων. Ο σχεδιασμός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις στρατηγικές του οργανισμού, σκοπούς και κινδύνους που σχετίζονται με το έργο.

#### 2201 - Παράγοντες Σχεδιασμού

Κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού του έργου, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους: Τις στρατηγικές και τους αντικειμενικούς σκοπούς της δραστηριότητας που επισκοπείται και τα μέσα με τα οποία η δραστηριότητα ελέγχει την απόδοση της. • Τους σημαντικούς κινδύνους που απειλούν τη δραστηριότητα, τους αντικειμενικούς σκοπούς, τους πόρους, τις λειτουργίες της και τα μέσα με τα οποία η ενδεχόμενη επίδραση των κινδύνων διατηρείται σε ένα αποδεκτό επίπεδο. • Την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου της δραστηριότητας, σε σύγκριση με ένα σχετικό πλαίσιο ή μοντέλο. • Τις ευκαιρίες για να γίνουν σημαντικές βελτιώσεις σε θέματα διακυβέρνησης, τη διαχείριση κινδύνων και τις διαδικασίες ελέγχου της δραστηριότητας.

2201.A1 Όταν οι εσωτερικοί ελεγκτές σχεδιάζουν ένα έργο για ενδιαφερόμενα μέρη εκτός του οργανισμού, πρέπει να δημιουργήσουν ένα υπόμνημα κατανόησης όπου θα περιγράφονται οι αντικειμενικοί σκοποί, το εύρος, οι αντίστοιχες αρμοδιότητες και άλλες προσδοκίες, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών στη διανομή των αποτελεσμάτων του έργου και στην πρόσβαση στα αρχεία του έργου.

2201.C1 Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αποσαφηνίζουν με τους πελάτες του συμβουλευτικού έργου, τους αντικειμενικούς σκοπούς, το εύρος, τις αντίστοιχες αρμοδιότητες, καθώς και άλλες προσδοκίες των πελατών. Για σημαντικά έργα, αυτή η αποσαφήνιση πρέπει να τεκμηριώνεται.

#### 2210 - Αντικειμενικοί Σκοποί Έργου

Για κάθε έργο πρέπει να καθορίζονται αντικειμενικοί σκοποί.

2210.A1 Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διεξάγουν μια προκαταρκτική εκτίμηση των κινδύνων που σχετίζονται με την υπό επισκόπηση λειτουργία. Οι αντικειμενικοί σκοποί του έργου πρέπει να αντικατοπτρίζουν τα αποτελέσματα αυτής της εκτίμησης κινδύνων.

2210.A2 Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους την πιθανότητα για σημαντικά λάθη, απάτη, μη συμμόρφωση και άλλα είδη έκθεσης σε κινδύνους, όταν καθορίζουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου.

2210.A3 Είναι απαραίτητο να υπάρχουν επαρκή κριτήρια για την αξιολόγηση των συστημάτων διακυβέρνησης, της διαχείρισης κινδύνων και των ελεγκτικών μηχανισμών. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εξακριβώσουν κατά πόσο η διοίκηση ή/και το συμβούλιο έχουν θεσπίσει κατάλληλα κριτήρια, προκειμένου να προσδιορίσουν ότι οι στόχοι και οι αντικειμενικοί σκοποί του έργου επιτεύχθηκαν. Εάν τα κριτήρια είναι επαρκή, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να τα χρησιμοποιήσουν στην αξιολόγησή τους. Εάν δεν επαρκούν, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να συνεργαστούν με τη διοίκηση ή/ και το συμβούλιο για να καθοριστούν τα κατάλληλα κριτήρια αξιολόγησης.

2210.C1 Οι αντικειμενικοί σκοποί των συμβουλευτικών έργων πρέπει να λαμβάνουν υπόψη θέματα διακυβέρνησης, τους κινδύνους και τις διαδικασίες ελέγχου, στον βαθμό που συμφωνήθηκε με τον πελάτη.

2210.C2 Οι αντικειμενικοί σκοποί των συμβουλευτικών έργων πρέπει να συνάδουν με τις αξίες, τις στρατηγικές και τους αντικειμενικούς σκοπούς του οργανισμού.

## 2220 - Εύρος έργου

Το καθορισμένο εύρος του έργου πρέπει να είναι επαρκές για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του έργου.

2220.A1 Για τον καθορισμό του εύρους του έργου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα σχετικά συστήματα, τα αρχεία, το ανθρώπινο δυναμικό και τα φυσικά περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είναι υπό τον έλεγχο τρίτων.

2220.A2 Εάν προκύψουν σημαντικές ευκαιρίες για συμβουλευτικά έργα κατά τη διάρκεια μιας υπηρεσίας διαβεβαίωσης, πρέπει να συμφωνηθούν εγγράφως και συγκεκριμένα οι αντικειμενικοί σκοποί, το εύρος, οι αντίστοιχες αρμοδιότητες και οι άλλες προσδοκίες και τα αποτελέσματα του συμβουλευτικού έργου πρέπει να κοινοποιηθούν σύμφωνα με τα πρότυπα που αφορούν στα συμβουλευτικά έργα.

2220.C1 Κατά την εκτέλεση συμβουλευτικών έργων, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εξασφαλίζουν ότι το εύρος του έργου είναι επαρκές για την επίτευξη των συμφωνηθέντων αντικειμενικών σκοπών. Εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν επιφυλάξεις σχετικά με το εύρος εργασίας κατά τη διάρκεια του έργου, αυτές οι επιφυλάξεις πρέπει να συζητηθούν με τον πελάτη, έτσι ώστε να αποφασιστεί εάν το έργο θα συνεχιστεί.

2220.C2 Κατά τη διάρκεια συμβουλευτικών έργων, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διαχειρίζονται τους μηχανισμούς ελέγχου σύμφωνα με τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου και να επαγρυπνούν για σημαντικά ζητήματα που αφορούν στους μηχανισμούς ελέγχου.

#### 2230 - Διάθεση Πόρων στο Έργο

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να καθορίσουν τους κατάλληλους και επαρκείς πόρους που απαιτούνται για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του έργου, με βάση μία εκτίμηση της φύσης και της πολυπλοκότητας κάθε έργου, των χρονικών περιορισμών και των διαθέσιμων πόρων.

#### 2240 - Πρόγραμμα Έργου

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναπτύσσουν και να καταγράφουν πρόγραμμα τα έργου έτσι ώστε να επιτυγχάνονται οι αντικειμενικοί σκοποί του έργου.

2240.A1 Τα προγράμματα έργου πρέπει να συμπεριλαμβάνουν τις διαδικασίες για την αναγνώριση, ανάλυση, αξιολόγηση και καταγραφή των πληροφοριών κατά την διάρκεια του έργου. Το πρόγραμμα έργου πρέπει να έχει εγκριθεί πριν την έναρξη των εργασιών και όλες οι αναπροσαρμογές πρέπει να εγκρίνονται έγκαιρα.

2240.C1 Τα προγράμματα των συμβουλευτικών έργων μπορεί να ποικίλλουν ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο, ανάλογα με τη φύση του έργου.

#### 2300 - Διεξαγωγή του Έργου

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναγνωρίζουν, να αναλύουν, να αξιολογούν και να καταγράφουν επαρκείς πληροφορίες, έτσι ώστε να επιτύχουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου.

#### 2310 - Εντοπισμός Πληροφοριών

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να εντοπίζουν επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες, έτσι ώστε να επιτύχουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου.

#### 2320 - Ανάλυση και Αξιολόγηση



Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να βασίζονται τα συμπεράσματα και τα αποτελέσματα των έργων σε κατάλληλες αναλύσεις και αξιολογήσεις.

#### 2330 - Καταγραφή Πληροφοριών

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να καταγράφουν επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες για την υποστήριξη των συμπερασμάτων και των αποτελεσμάτων των έργων.

2330.A1 Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να ελέγχει την πρόσβαση στα αρχεία του έργου. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αποκτά την έγκριση της ανώτερης διοίκησης ή/και του νομικού συμβούλου, όπως αρμόζει, προτού επιτρέψει την πρόσβαση σε αυτά τα αρχεία σε τρίτα μέρη εκτός του οργανισμού.

2330.A2 Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναπτύξει τις προϋποθέσεις διατήρησης των αρχείων των έργων, ανεξάρτητα από το μέσο αποθήκευσης κάθε αρχείου. Οι προϋποθέσεις διατήρησης πρέπει να είναι σύμφωνες με τις οδηγίες του οργανισμού και με σχετικές εποπτικές ή άλλες απαιτήσεις.

2330.C1 Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καθορίζει τις πολιτικές για τη φύλαξη και τη διατήρηση των αρχείων των συμβουλευτικών έργων, καθώς επίσης τη διάθεσή τους εντός και εκτός του οργανισμού. Αυτές οι πολιτικές πρέπει να είναι σύμφωνες με τις οδηγίες του οργανισμού και με σχετικές εποπτικές και άλλες απαιτήσεις.

#### 2340 - Εποπτεία Έργων

Τα έργα πρέπει να εποπτεύονται κατάλληλα, ώστε να εξασφαλίζεται η επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών τους, η διασφάλιση της ποιότητας και η βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού.

#### 2400 - Κοινοποίηση Αποτελεσμάτων

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να κοινοποιούν τα αποτελέσματα των έργων.

#### 2410 - Κριτήρια Κοινοποιήσεων

Στις κοινοποιήσεις πρέπει να περιλαμβάνονται οι αντικειμενικοί σκοποί, το εύρος και τα αποτελέσματα του έργου.

2410.A1 Η τελική κοινοποίηση των αποτελεσμάτων του έργου πρέπει να περιλαμβάνει εφαρμόσιμα συμπεράσματα καθώς και εφαρμόσιμες συστάσεις και/ή σχέδια δράσης. Όπου κριθεί σκόπιμο, η γνώμη του εσωτερικού ελεγκτή πρέπει να δίδεται. Όταν διατυπώνεται μια γνώμη ή ένα συμπέρασμα, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι προσδοκίες της ανώτερης διοίκησης, του συμβουλίου και των

λοιπών ενδιαφερόμενων μερών και πρέπει να υποστηρίζεται από επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες.

2410.A2 Οι εσωτερικοί ελεγκτές συνιστάται να αναγνωρίζουν την ικανοποιητική απόδοση στις κοινοποιήσεις του έργου.

2410.A3 Όταν τα αποτελέσματα έργων διατίθενται σε τρίτους, εκτός του οργανισμού, η κοινοποίηση πρέπει να περιλαμβάνει περιορισμούς στη διάθεση και χρήση των αποτελεσμάτων.

2410.C1 Η κοινοποίηση της προόδου και των αποτελεσμάτων των συμβουλευτικών έργων ποικίλλει σε μορφή και περιεχόμενο, ανάλογα με τη φύση του έργου και τις ανάγκες του πελάτη.

#### 2420 - Ποιότητα των Κοινοποιήσεων

Οι κοινοποιήσεις πρέπει να είναι ακριβείς, αντικειμενικές, σαφείς, περιεκτικές, επικοινωνητικές, ολοκληρωμένες και έγκαιρες.

#### 2421 - Λάθη και Παραλείψεις

Εάν μια τελική κοινοποίηση περιέχει ένα σημαντικό λάθος ή παράλειψη, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τις διορθωμένες πληροφορίες σε όλους όσους έλαβαν την αρχική κοινοποίηση.

2430 - Χρήση της φράσης «Συμμορφώνεται με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου»

Η αναφορά ότι τα έργα τα διενεργήθηκαν σε συμμόρφωση με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου, είναι κατάλληλη μόνο εφόσον αυτό υποστηρίζεται από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του προγράμματος διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας .

#### 2431 - Αποκάλυψη μη Συμμόρφωσης Έργου

Όταν η μη συμμόρφωση με τον Κώδικα Ηθικής ή τα Πρότυπα επηρεάζει ένα συγκεκριμένο έργο, η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων πρέπει να αποκαλύπτει:

Αρχή/ές ή κανόνα/ες συμπεριφοράς του Κώδικα Ηθικής ή του/των Προτύπων με τα οποία δεν προέκυψε πλήρης συμμόρφωση, • Λόγο/ους της μη συμμόρφωσης, και • Την επίδραση της μη συμμόρφωσης στο έργο και τα κοινοποιηθέντα αποτελέσματα του έργου.

#### 2440 - Διάδοση Αποτελεσμάτων του Έργου

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιεί τα αποτελέσματα του έργου στα κατάλληλα μέρη.

2440.A1 Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνος για την κοινοποίηση των τελικών αποτελεσμάτων σε εκείνα τα μέρη που μπορούν να εξασφαλίσουν ότι αποδίδεται η δέουσα σημασία στα αποτελέσματα.

2440.A2 Εάν οι νομικές, θεσμικές ή εποπτικές ρυθμίσεις δεν επιβάλλουν κάτι διαφορετικό, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου, πριν εκδώσει τα αποτελέσματα σε τρίτους, εκτός του οργανισμού, πρέπει:

Να αξιολογεί τον ενδεχόμενο κίνδυνο για τον οργανισμό. • Να διαβουλεύεται αρμοδίως με την ανώτερη διοίκηση και/ή το νομικό σύμβουλο. • Να ελέγχει τη διάδοση των αποτελεσμάτων, περιορίζοντας τη χρήση τους.

2440.C1 Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνος να κοινοποιεί τα τελικά αποτελέσματα των συμβουλευτικών έργων στους πελάτες.

2440.C2 Κατά τη διάρκεια των συμβουλευτικών έργων, μπορεί να εντοπιστούν θέματα διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και ελεγκτικών μηχανισμών. Όταν αυτά τα θέματα είναι σημαντικά για τον οργανισμό, πρέπει να κοινοποιούνται στην ανώτερη διοίκηση και το συμβούλιο.

#### 2450 - Συνολική Γνώμη

Όταν εκδοθεί μια συνολική γνώμη, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις στρατηγικές, αντικειμενικούς σκοπούς και κινδύνους του οργανισμού και τις προσδοκίες της ανώτερης διοίκησης, του συμβουλίου και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών. Η συνολική γνώμη πρέπει να υποστηρίζεται από επαρκείς, αξιόπιστες, σχετικές και χρήσιμες πληροφορίες.

#### 2500 - Παρακολούθηση Προόδου

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί ένα σύστημα παρακολούθησης της τακτοποίησης των αποτελεσμάτων που κοινοποιούνται στη διοίκηση.

2500.A1 Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καθιερώσει μια διαδικασία επανελέγχου για να παρακολουθεί και να εξασφαλίζει ότι οι ενέργειες της διοίκησης έχουν εφαρμοστεί αποτελεσματικά ή ότι η ανώτερη διοίκηση έχει αποδεχτεί τον κίνδυνο της μη ανάληψης δράσης.

2500.C1 Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να παρακολουθεί την τακτοποίηση των αποτελεσμάτων των συμβουλευτικών έργων, στον βαθμό που έχει συμφωνηθεί με τον πελάτη.

## 2600 - Κοινοποίηση της Αποδοχής Κινδύνων

Όταν ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου συμπεράνει ότι η διοίκηση έχει αποδεχτεί έναν βαθμό κινδύνου στον οποίο δεν μπορεί να ανταποκριθεί ο οργανισμός, τότε ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να συζητήσει το θέμα με την διοίκηση. Εάν το ζήτημα σχετικά με τον κίνδυνο δεν επιλυθεί, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναφέρει το θέμα στο συμβούλιο προς διευθέτηση.

### 4.8 Κώδικας Ηθικής

Σύμφωνα με τον IPPF (International professional practices framework) ο εσωτερικός έλεγχος προάγει την ηθική στην κουλτούρα των ελεγκτών

Ο σκοπός του Κώδικα Ηθικής του ΠΑ (Institute of Internal Auditors, n.d.) είναι να προάγει την κουλτούρα ηθικής στο επάγγελμα του εσωτερικού ελέγχου.

Ένας Κώδικας Ηθικής είναι κατάλληλος και αναγκαίος για το επάγγελμα του εσωτερικού ελέγχου, όταν εδραιώνει την εμπιστοσύνη ως προς την αντικειμενικότητα διαβεβαίωσης θεμάτων εταιρικής διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

Ο Κώδικας Ηθικής του ΠΑ εκτείνεται πέρα από τον ορισμό του Εσωτερικού Ελέγχου, προκειμένου να συμπεριλάβει δύο θεμελιώδη συστατικά στοιχεία:

Πρώτον τις αρχές που σχετίζονται με το επάγγελμα και την πρακτική του εσωτερικού ελέγχου, και δεύτερον τους κανόνες συμπεριφοράς που αναμένεται να ακολουθούν οι εσωτερικοί ελεγκτές.

Αυτοί οι Κανόνες βοηθούν στην κατανόηση και μετατροπή των αρχών σε πρακτική εφαρμογή και στοχεύουν στο να καθοδηγήσουν την ηθική συμπεριφορά των εσωτερικών ελεγκτών.

Η έννοια «εσωτερικοί ελεγκτές» περιλαμβάνει τα μέλη του ΠΑ, τους κατόχους ή τους υποψηφίους για την απόκτηση επαγγελματικών πιστοποιήσεων και όλους όσους παρέχουν υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με τον ορισμό του Εσωτερικού Ελέγχου.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές αναμένεται ότι θα εφαρμόζουν και θα υπερασπίζονται τις ακόλουθες αρχές:

**Ακεραιότητα** των εσωτερικών ελεγκτών εδραιώνει την εμπιστοσύνη και παρέχει έτσι τη βάση για στήριξη της κρίσης τους.

Υψηλό επίπεδο επαγγελματικής **Αντικειμενικότητας** κατά τη συγκέντρωση, αξιολόγηση και κοινοποίηση των πληροφοριών για τη δραστηριότητα ή τη διαδικασία που εξετάζεται. Οι εσωτερικοί ελεγκτές προβαίνουν σε μια ισορροπημένη εκτίμηση όλων των σχετικών περιπτώσεων και δεν επηρεάζονται αδικαιολόγητα από τα δικά τους συμφέροντα, ή τα συμφέροντα άλλων, κατά το σχηματισμό των κρίσεων.

**Εμπιστευτικότητα** ώστε να μην κοινοποιούν ευαίσθητες πληροφορίες χωρίς την κατάλληλη εξουσιοδότηση εκτός εάν υπάρχει νομική ή επαγγελματική υποχρέωση για να γίνει κάτι τέτοιο.

**Επάρκεια** γνώσεων δεξιοτήτων και εμπειριών για την σωστή εφαρμογή των υπηρεσιών του εσωτερικού ελέγχου

Σύμφωνα με τους κανόνες συμπεριφοράς οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να λειτουργούν με **ακεραιότητα** και εκτέλεση των καθηκόντων με εντιμότητα, επιμέλεια και υπευθυνότητα

Επίσης να τηρούν τους και να προβαίνουν στην κοινοποίηση των κατάλληλων γνωστοποιήσεων που απαιτούνται από τη νομοθεσία και το επάγγελμα.

Δεν θα εμπλέκονται συνειδητά, ως μέρη, σε οποιαδήποτε παράνομη δραστηριότητα, ούτε θα εμπλέκονται σε πράξεις ατιμωτικές για το επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή ή για τον οργανισμό. Θα σέβονται και θα συμβάλλουν στους νόμιμους και ηθικούς αντικειμενικούς σκοπούς του οργανισμού.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να λειτουργούν με αντικειμενικότητα στην εκτέλεση των καθηκόντων τους αποφεύγοντας πράξεις που αντίκεινται στο συμφέρον της οντότητας.

Δεν θα αποδέχονται οποιαδήποτε αμοιβή ή δώρο μπορεί να βλάψει ή να θεωρείται ότι βλάπτει την επαγγελματική τους εκτίμηση και αμεροληψία τους

Θα κοινοποιούν όλες τις σημαντικές πληροφορίες που τους γνωστοποιούνται και ενδέχεται να παραποιήσουν, εάν δεν κοινοποιηθούν, την έκθεση των υπό έλεγχο δραστηριοτήτων.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα είναι συνετοί στη χρήση και προστασία των πληροφοριών που αποκτούν κατά τη διάρκεια άσκησης των καθηκόντων τους και δεν θα χρησιμοποιούν πληροφορίες για προσωπικό κέρδος ή κατά τρόπο αντίθετο με τη νομοθεσία ή επιβλαβή για τους νόμιμους και ηθικούς αντικειμενικούς σκοπούς του οργανισμού.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα διαθέτουν **επάρκεια** γνώσεων θα ασχολούνται μόνο με εκείνες τις υπηρεσίες για τις οποίες διαθέτουν τις αναγκαίες γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρία.

Θα παρέχουν υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου.

Θα βελτιώνουν συνεχώς την επάρκεια, την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα των υπηρεσιών τους.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

### ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ -ΕΝΔΟΕΤΑΙΡΙΚΗ ΑΠΑΤΗ – ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

#### 5.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

Για τον Νέστωρ Κουράκη καθηγητή εγκληματολογίας της νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών στο βιβλίο του (Κουράκης, 2007) μας λέει για τα Εγκλήματα βίας, καθώς οι άνθρωποι που τα διατελούν, γίνονται πιο πολιτισμένοι, παραχωρούν τη θέση τους στα οικονομικά εγκλήματα, τα οποία θεωρούνται πιο ‘εκλεπτυσμένα’

Ο Sutherland το 1939 σε ομιλία κατηγοριοποίησε τα εγκλήματα λευκού κολάρου. Στο βιβλίο που έγραψε το δέκα χρόνια αργότερα έδωσε και ορισμό για αυτά τα οικονομικά ή αλλιώς επαγγελματικά εγκλήματα που γίνονται από άτομα υψηλής κοινωνικής θέσης εντός τους πλαισίου εργασίας τους. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε και για μη ποινικά αδικήματα (Sutherland, 1949)

Τα εγκλήματα λευκού κολάρου όπως αναφέραμε παραπάνω έχουν οικονομικό κόστος πολύ παραπάνω από αυτά των απλών καταχρήσεων. Συμβαίνουν ανάμεσα σε εργαζόμενους και εργοδότες ή ανάμεσα της επιχειρήσεις με τους πελάτες της και έχουν άμεσο κόστος για τους επενδυτές. Το αντιπροσωπευτικότερο παράδειγμα, είναι η μεγαλύτερη απάτη στην Αμερικάνικη Οικονομία της Enron, με 65 δις. Δολάρια.

Η Enron ήταν η μεγαλύτερη εταιρία ενέργειας στον κόσμο με συναλλαγές μόνο για το έτος 2000 άνω των 335 δις δολαρίων. Οι Kenneth Lay και ο Jeffrey Skilling ήταν ανώτατα στελέχη στην εταιρία οι οποίοι εφάρμοσαν επιθετικές πολιτικές ανάπτυξης καθιστώντας την εταιρία τους το βασικό πάροχο ενέργειας στην Αμερική.

Ο μύθος τους άρχισε να καταρρέει το 2001 πανικοβάλλοντας τους επενδυτές. Η κρίση για την Enron δημιουργήθηκε όταν αποκαλυφθήκαν οι αμφίβολες λογιστικές τακτικές που ακολουθούσε, όπως ή δημιουργία θυγατρικών εταιριών ειδικού σκοπού SPEs. οι οποίες εξαιρούνταν της ενοποίησης, όταν τρίτος κατείχε το 3% του κεφαλαίου της. Αυτό απέφερε και την αμφιβολία για ακριβοδίκαιη παρουσίαση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της Enron (Λουμιώτης Β. , 2019)

Το ‘‘παραθυράκι’’ στην ωραιοποίηση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της Enron ήταν ότι φρόντιζε να επενδύσει κάποιος τρίτος στην θυγατρική, το απαιτούμενο ελάχιστο

κεφάλαιο 3% . Τότε μετέφερε σ' αυτήν όλα τα προβληματικά κονδύλια του ισολογισμού για απόκρυψη ζημιών. Ακόμα κατασκεύαζε και τεράστια πλασματικά κέρδη πουλώντας σ' αυτές στοιχεία του ενεργητικού της

Με τη δημοσιοποίηση το 2001 η τιμή μετοχής της εταιρίας μειώθηκε από 80€ σε 30€ και ανάγκασε την Εταιρία Ορκωτών Ελεγκτών Arthur Andersen να προβεί σε τριμηνιαία έκθεση για το τρίτο τρίμηνο του 2001 αποκαλύπτοντας τεράστιες ζημίες. Η καθαρή θέση της εταιρίας μειώθηκε κατά 1,2 δις δολάρια και τέλος οδήγησε στην κατάρρευση και χρεωκοπία ύψους 1τρις. δολάρια

Ως αντίδραση στα μέχρι τότε αποκαλυφθέντα σκάνδαλα το 2002 το Αμερικανικό κογκρέσο υπερψήφισε το διάσημο νόμο Sarbanes -Oxley με σκοπό να ενδυναμώσει τις οικονομικές καταστάσεις των Ανωνύμων εταιριών και ταυτόχρονα να βελτιώσει την ποιότητα των ελέγχων. Οι βασικοί του στόχοι ήταν να προστατεύσει τους μετόχους και το κοινό γενικότερα από λογιστικά σφάλματα και δόλιες πρακτικές της επιχείρησης και να επαναφέρει την εμπιστοσύνη των επενδυτών βελτιώνοντας την ακρίβεια των διαφόρων στοιχείων που δημοσιεύονται από τις επιχειρήσεις.

Ο νόμος περιλαμβάνει μέτρα για της εταιρικές επιτροπές σε σχέση με τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Απαιτούν μόνο εποπτεία από την επιτροπή και απαιτούν, η επιτροπή να συνεδριάζει χωριστά με τους εσωτερικούς ελεγκτές σε τακτική βάση (Gallegos) (Bailey) Δηλαδή, η επιτροπή ελέγχου δεν υποχρεούται να διορίζει ή να απαλλάσσει τον εκτελεστικό διευθυντή (CAE)

Για παράδειγμα, η ελεγκτική επιτροπή έχει πλέον την εξουσία να διορίζει τον εξωτερικό ελεγκτή, να απολύει τον εξωτερικό ελεγκτή, να καθορίζει την αποζημίωση του εξωτερικού ελεγκτή και να καθορίζει τις επιτρεπόμενες μη ακουστικές υπηρεσίες. Πριν από την SOX, η επιτροπή ελέγχου λειτουργούσε ως σύμβουλος στη διαχείριση σε αυτές τις αποφάσεις (Gallegos), (Hoitash & Hoitash , 2008)). Επίσης μεριμνά για διασφάλιση της ανεξαρτησίας, εφαρμόζει την πιστοποίηση για αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων από το Δ.Σ και απαγορεύει να δίνονται δάνεια στα ανώτερα στελέχη της οικονομικής μονάδας. Τέλος θεσπίζει ποινές για την μη συμμόρφωση και παραλήψεις.

Οι (Prawitt, Sharp, & Wood, n.d.) D ερεύνησαν το 2012 τις νομοθετικές αλλαγές του νόμου Sarbanes- Oxley (SOX) σχετικά με την εξωτερική ανάθεση του εσωτερικού ελέγχου και τον κίνδυνο που ελλοχεύει για παραπλανητικές ή δόλιες χρηματοοικονομικές αναφορές. Θεωρούν ότι πρέπει να κατανοήσουμε αν ο πάροχος εξωτερικών υπηρεσιών ή η εξωτερική ελεγκτική εταιρεία ή άλλο τρίτο μέρος επηρεάζει τον λογιστικό κίνδυνο. Η μελέτη τους δίνει επίσης έμφαση στον αντίκτυπο της απαγόρευσης SOX στους εξωτερικούς ελεγκτές για την παροχή υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου στους πελάτες τους και παρέχει στοιχεία για το κατά πόσο οι ιδιωτικές εταιρείες μπορούν να



επωφεληθούν από παρόμοια πρακτική. Τέλος, η μελέτη αυτή παρέχει μια εικόνα για το πώς η αυξημένη συμμετοχή μεταξύ των διαφόρων μερών που εμπλέκονται στην εταιρική διακυβέρνηση μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα της οικονομικής αναφοράς. Το αποτέλεσμα της έρευνας, είναι σύμφωνο με το γεγονός ότι οι εταιρείες που αναθέτουν εξωτερικές εργασίες στον εξωτερικό ελεγκτή (pre-SOX) είχαν χαμηλότερο λογιστικό κίνδυνο σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη συμφωνία υπεργολαβίας για τη διατήρηση του συστήματος εσωτερικά.

Επίσης αποτέλεσμα του σκανδάλου της Enron ήταν ή δημιουργία μιας νέας ομοσπονδιακής αρχής του Public Companies Accounting Oversight Board η οποία λειτουργεί ως επόπτης στη δημιουργία κανόνων στον εξωτερικό έλεγχο.

Πίσω όμως από τα οικονομικά εγκλήματα και τις άμεσες συνέπειες σε μετόχους και επενδυτές καιροφυλακτεί το παράπλευρο κόστος ή αλλιώς Έμμεσο Κόστος Οικονομικού Εγκλήματος που προκύπτει από τη μείωση θέσεων εργασίας και οι αρνητικές επιπτώσεις στους καταναλωτές και την διεθνή επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα (Nelken, 2007)

## **5.2 ΑΠΑΤΗ**

Η Απάτη σε γενικότερο επίπεδο ορίζεται σαν την ενέργεια που πραγματοποιείται ενάντια σε ισχύοντες κανόνες και νόμους. Το κόστος μια απάτης δεν περιορίζεται μόνο σε χρηματική απώλεια αλλά «δηλητηριάζει» την όλη ατμόσφαιρα του οργανισμού δημιουργώντας κλίμα έλλειψης εμπιστοσύνης, ενώ παράλληλα οδηγεί στην εφαρμογή σκληρών και πιεστικών μέτρων, που σε άλλη περίπτωση θα είχαν αποφευχθεί (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2017)

Επίσης σύμφωνα με τον (Adeniji, 2004) η απάτη είναι η σκόπιμη πράξη παραπλάνησης των οικονομικών καταστάσεων η οποία διενεργείται από ένα ή περισσότερα άτομα, υπαλλήλους, διευθυντικά στελέχη και λοιπούς τρίτους.

Για τους (Κραμβια-Καπαρδή & Τσολάκης, 2011) απάτη είναι η ενσυνείδητη παραποίηση της αλήθειας όπου στηρίζεται στην εμπιστοσύνη και στην ευπιστία των άλλων και αποβλέπει σε οικονομικά κυριών οφέλη, ήτοι απόσπαση χρημάτων ή ιδιοκτησίας ή άλλου οικονομικού οφέλους

Στην παγκόσμια έρευνα το 2009 που διεξήγαγε η (PricewaterhouseCoopers, 2009) (PwC) αναφορικά με τις απάτες έδειξε ότι το 30% των ερωτηθέντων στελεχών εταιριών ανέφεραν ότι η εταιρία πόσους είχε περιστατικό απάτης το τελευταίο έτος.

Στην Αμερική με καταγεγραμμένο πληθυσμό το 2010 στα 310 εκατ. σύμφωνα με στατιστικές έρευνες του υπουργείου δικαιοσύνης της το 2007, 103.448 άτομα συνελήφθησαν με την κατηγορία της πλαστογραφίας – παραχάραξης, 252.873 άτομα για απάτη και 22.301 για κατάχρηση.

Στην Ελλάδα με πληθυσμό 11 εκατομμύρια περίπου, το πρώτο εξάμηνο του 2009 σημειώθηκαν 344 περιπτώσεις αποκόμισης χρημάτων με εξαπάτηση και 3.370 περιπτώσεις πλαστογραφίας.

Η ένωση Πιστοποιημένων Ελεγκτών κατά της Απάτης (ACFE) δημιουργήθηκε το 1988 από τον Δρ.Wells οποίος αναγνώρισε ότι υπήρξε ένα βασικό ελάττωμα στον τρόπο με τον οποίο οι οργανισμοί προσπαθούσαν να αποτρέψουν, να ανιχνεύσουν και να ερευνήσουν την απάτη. Ο στόχος του στην ίδρυση της ένωσής, ήταν να δημιουργήσει ένα σύνολο γνώσεων και κατάρτισης που θα βοηθούσε τους επαγγελματίες κατά της απάτης να μειώσουν τη συχνότητα της απάτης και της εγκληματικότητας.

Αναγνώρισε στις πρώτες ημέρες του ACFE ότι το επάγγελμα κατά της απάτης υπέφερε από μια σαφή αδυναμία, απλά δεν ήταν γνωστά αρκετά για τα εγκλήματα που προσπαθούσε να πολεμήσει ο Έλεγχος. Έτσι, με τη βοήθεια των ερευνητών ACFE του John Warren και Andí McNeal, ο ίδιος ξεκίνησε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα θέτοντας την πρώτη έκθεση στο έθνος το 1996.

### **5.3 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ**

Η Επαγγελματική απάτη καθίσταται απειλή για όλους τους οργανισμούς κάθε είδους και μεγέθους παγκοσμίως.

Μεταξύ των διαφόρων ειδών απάτης που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν οι οργανισμοί, η επαγγελματική απάτη είναι πιθανότατα η μεγαλύτερη και πιο διαδεδομένη απειλή.

Η απάτη κατά της επαγγελματικής δραστηριότητας<sup>6</sup> που διαπράττεται εναντίον της οργάνωσης από τους δικούς της διευθυντές ή υπαλλήλους συνιστά επίθεση εναντίον του οργανισμού από μέσα, από τους ίδιους ανθρώπους που τους ανατέθηκαν να προστατεύσουν τα περιουσιακά στοιχεία και τους πόρους του.

---

<sup>6</sup> Ως επαγγελματική απάτη ορίζεται η χρήση επαγγέλματος του ατόμου για προσωπικό εμπλουτισμό μέσω της σκόπιμης κατάχρησης ή της εσφαλμένης εφαρμογής των πόρων ή των περιουσιακών στοιχείων του οργανισμού στον οποίο απασχολείται

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

### ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΘΝΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΠΑΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ACFE 2018

#### 6.1 Ένωση Πιστοποιημένων Ελεγκτών κατά της Απάτης (ACFE)

Στην έρευνα που διεξήγαγε η ένωση Πιστοποιημένων Ελεγκτών κατά της Απάτης (ACFE)<sup>7</sup> για τις περιπτώσεις επαγγελματικής απάτης δημοσίευσε την 2018 έκθεση στα έθνη, εξετάζει χιλιάδες περιπτώσεις στις οποίες οι εμπιστευματοδόχοι συλλογικά έκλεψαν δισεκατομμύρια δολάρια από τους εργοδότες τους και αυτές οι περιπτώσεις ήταν απλά μια σταγόνα στον ωκεανό. Υπάρχουν εκατομμύρια επιχειρηματικών και κυβερνητικών οργανισμών που λειτουργούν σε ολόκληρο τον κόσμο και κάθε ένα από αυτά είναι, κατά κάποιο τρόπο, ευάλωτο ή δυνητικά ευάλωτο σε απάτες που διαπράττονται από τους υπαλλήλους τους. Για τους περισσότερους από αυτούς τους υπαλλήλους δεν θα χαθεί την εμπιστοσύνη που τους δόθηκε, αλλά αυτοί που το κάνουν, μπορεί να προκαλέσουν τεράστιες ζημιές.

Η μελέτη που ο ACFE εκπόνησε, περιλαμβάνει ανάλυση 2.690 περιπτώσεων επαγγελματικής απάτης που ερευνήθηκαν μεταξύ Ιανουαρίου 2016 και Οκτωβρίου 2017. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται βασίζονται σε πληροφορίες που παρέχονται από τους πιστοποιημένους ελεγκτές στις απάτες, οι οποίοι διερεύνησαν τις περιπτώσεις αυτές. Η εμπειρία τους στις απάτες αποτελεί έναν ανεκτίμητο πόρο για να μας βοηθήσουν να καταλάβουμε την επαγγελματική απάτη και τον αντίκτυπο που έχει στις οργανώσεις.

Τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν παρέχουν μια ευρεία και βαθιά αντιπροσωπευτική εικόνα της επίπτωσης της επαγγελματικής απάτης. Οι περιπτώσεις αυτής της μελέτης περιλαμβάνουν περιπτώσεις απάτης εις βάρος οργανώσεων σε 23 μεγάλες βιομηχανικές κατηγορίες. Οι οργανώσεις που έχουν πέσει θύματα ενδοεταιρικής απάτης, κυμαίνονται από μικρές τοπικές επιχειρήσεις έως πολυεθνικές εταιρείες με χιλιάδες εργαζόμενους. Αυτές οι απάτες διαπράχθηκαν από άτομα που εργάζονταν σχεδόν σε κάθε τμήμα του οργανισμού, δηλαδή από την κατώτατη ιεραρχία έως και την ανώτερη διοίκηση. Στη μελέτη χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από περιπτώσεις που συνέβησαν σε 125 χώρες.

---

<sup>7</sup> Η ACFE, που ιδρύθηκε το 1988 από τον Dr. Joseph T. Wells, CFE, CPA, είναι ο μεγαλύτερος οργανισμός για την καταπολέμηση της απάτης στον κόσμο και κορυφαίος πάροχος κατάρτισης και εκπαίδευσης κατά της απάτης

Αυτή η μελέτη μας βοηθά να αναπτύξουμε μια παγκόσμια θεωρία για το κόστος, τις μεθόδους, τα θύματα και τους θύτες των οικονομικών εγκλημάτων για την παγκόσμια οικονομία,.

Παρακάτω ο Πίνακας 1 μας δείχνει την γεωγραφική κατανομή των περιπτώσεων απάτης ανά ευρωπαϊκή χώρα.

### **ΠΙΝΑΚΑΣ 1 ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ ΥΠΕΣΤΗΣΑΝ ΑΠΑΤΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ**

(ΠΗΓΗ: ACFE, 2018)

Χώρα	Αριθμός υποθέσεων
Αυστρία	4
Βέλγιο	7
Δανία	2
Φιλανδία	2
Γαλλία	4
Γερμανία	16
<b>Ελλάδα</b>	<b>22</b>
Ισλανδία	1
Ιρλανδία	2
Ιταλία	8
Ολλανδία	10
Νορβηγία	2
Πορτογαλία	1
Ισπανία	4
Ελβετία	11
Ηνωμένο Βασίλειο	34
<b>Σύνολο υποθέσεων</b>	<b>130</b>



## **6.2 Πόσα χρήματα χάνουν οι οργανισμοί στις απάτες**

Ο υπολογισμός του κόστους της απάτης είναι μια εξαιρετικά σημαντική προσπάθεια. Είναι επίσης εξαιρετικά δύσκολο, δεδομένου του αριθμού των άγνωστων παραγόντων που απαιτούνται για την εκπόνηση μιας τέτοιας εκτίμησης.

Κανείς δεν γνωρίζει το ύψος των απατών που παραμένουν ανιχνεύσιμες ή αδήλωτες, και ακόμη και για τις περιπτώσεις απάτης που έρχονται στο φως, δεν μπορεί ποτέ να υπολογιστεί το πλήρες ποσό της ζημίας.

Αυτοί οι περιορισμοί σημαίνουν ότι οι προσπάθειες ποσοτικοποίησης του συνολικού αριθμού απάτης θα είναι ατελείς. Ακόμα και με αυτούς τους περιορισμούς, είναι γνωστό ότι η εκτίμηση αυτή παίζει σημαντικό ρόλο την καταπολέμηση της. Σύμφωνα με τους CFEs<sup>8</sup> για αυτή την έρευνα ένας μέσος όρος της ζημίας ανέρχεται στο 5% των ετήσιων κερδών.

Αυτή είναι μια γενική εκτίμηση βασισμένη στις γνώμες των CFEs που λάβανε μέρος στην έρευνα, αντιπροσωπεύει τις συνολικές παρατηρήσεις περισσότερων από 2000 ειδικών στην καταπολέμηση της απάτης οι οποίοι συνολικά έχουν διερευνήσει εκατοντάδες χιλιάδες περιπτώσεις απατών.

Βάζοντας την εκτίμηση σε ένα πλαίσιο, προβάλλοντας τη ζημιά 5% στο εκτιμώμενο ακαθάριστο παγκόσμιο προϊόν του 2017, ύψους 79,6 τρισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ, θα είχε ως αποτέλεσμα μια συνολική απώλεια απάτης συνολικού ύψους σχεδόν 4 τρισεκατομμυρίων δολαρίων<sup>9</sup>. Το ποσό αυτό είναι μόνο μια εκτίμηση, λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς που περιγράφονται παραπάνω, είναι απίθανο να μπορέσουμε ποτέ να υπολογίσουμε το πραγματικό κόστος της απάτης σε παγκόσμια κλίμακα. Αλλά μπορούμε να είμαστε βέβαιοι ότι η ζημιά είναι απίστευτα μεγάλη και αυτή η εκτίμηση, που παρέχεται από επαγγελματίες που εργάζονται για την πρόληψη και την ανίχνευση απάτης σε καθημερινή βάση, μας βοηθάει να μάθουμε πόσο μεγάλο είναι το πρόβλημα.

### **6.3 Τα έξοδα απάτης που γνωρίζουμε**

Εκτός από την ελεγκτική επιστήμη που λαμβάνει πλεονεκτήματα αναλύοντας τέτοιες υποθέσεις, τέτοιου είδους μελέτες δίνουν στους ηγέτες των επιχειρήσεων τη δυνατότητα να κατανοήσουν τους κινδύνους και να λαμβάνουν αποφάσεις για τη διάθεση πόρων.

Εξετάζοντας τις ζημίες που προέκυψαν από τις πραγματικές περιπτώσεις απάτης που αναφέρθηκαν βλέπουμε ότι η συνολική απώλεια που προκλήθηκε από στις περιπτώσεις της μελέτης ξεπέρασε τα 7.1 δισεκατομμύρια δολάρια.

Ενώ δεν γνωρίζουμε τον συνολικό αριθμό περιπτώσεων απάτης που συνέβησαν παγκοσμίως κατά τη διάρκεια της περιόδου μελέτης, είναι ασφαλές να υποθέσουμε ότι οι 2.690 περιπτώσεις που

---

<sup>8</sup> Ένας Πιστοποιημένος Εξεταστής Απάτης (CFE) είναι μια επαγγελματική πιστοποίηση που διατίθεται στους εξεταστές απάτης. Οι CFE υπόκεινται σε περιοδικές απαιτήσεις συνεχούς επαγγελματικής εκπαίδευσης (CPE) με τον ίδιο τρόπο όπως και οι CPA. Η ονομασία CFE εκδίδεται από την Ένωση Πιστοποιημένων Εξεταστών Απάτης (ACFE), του μεγαλύτερου οργανισμού κατά της απάτης στον κόσμο, με έδρα το Ωστιν, Τέξας.

<sup>9</sup> Βλέπε <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html> (22 Μαρτίου 2018).

περιλαμβάνονται στη μελέτη μας αντιπροσωπεύουν μόνο ένα μικρό κλάσμα των απατών που διαπράχθηκαν εναντίον οργανισμών παγκοσμίως εκείνη την εποχή.

Έτσι, τα 7,1<sup>10</sup> δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ σε γνωστές απώλειες, δεν πλησιάζουν στο να αντιπροσωπεύουν το συνολικό ποσό που χάθηκε από την απάτη.

Το πραγματικό κόστος της απάτης αυξάνεται σημαντικά, ιδίως αν συνυπολογίσουμε τα έμμεσα κόστη, όπως η βλάβη της φήμης και η καταστροφή της επιχείρησης στον απόηχο ενός σκανδάλου.

Η μέση απώλεια που οφείλεται στις απάτες στη μελέτη ήταν 2,75 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, η οποία είναι επίσης ένα τεράστιο ποσό όταν εξετάζουμε πόσο μεγάλη ζημία αντιπροσωπεύει αυτή η απώλεια για τους περισσότερους οργανισμούς. Ωστόσο, λόγω της παρουσίας αρκετών πολύ μεγάλων απατών στα δεδομένα μας, το ποσό αυτό πιθανόν να μην καταδεικνύει την τυπική περίπτωση απάτης.

Η μέση ζημία ανά περίπτωση 130.000\$ και μέση διάρκεια απάτης 16 μήνες. Ενώ το 55% προκάλεσε οικονομικές ζημιές κάτω των 200.000 δολαρίων, πάνω από το ένα πέμπτο είχε ως αποτέλεσμα απώλεια τουλάχιστον 1 εκατομμυρίου δολαρίων ΗΠΑ.



## **ΓΡΑΦΗΜΑ 2 ΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΠΑΤΗΣ ΣΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ**

<sup>10</sup> Σύμφωνα με την έρευνα οι συνολικές απώλειες που αναφέρθηκαν στη μελέτη μας ήταν στην πραγματικότητα σημαντικά υψηλότερες από 7,1 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Ωστόσο, τα αποτελέσματα της έρευνας περιλάμβαναν μερικές περιπτώσεις με τόσο μεγάλες ζημιές ώστε η συμπερίληψή τους στο συνολικό ποσό των ζημιών να έχει επιτρέψει την ταυτοποίησή τους.

## 6.4 Πως διαπράττονται οι απάτες

Παρόλο που τελευταίες δύο δεκαετίες, υπάρχει τεράστια τεχνολογική εξέλιξη και πολυάριθμες αλλαγές στο παγκόσμιο επιχειρηματικό και κανονιστικό περιβάλλον, μέσω τις έρευνας φαίνεται ότι η επαγγελματική απάτη εμπίπτει σε πολλές κατηγορίες που έχουν δοκιμαστεί στο χρόνο. Η ταξινόμηση αυτών των κατηγοριών απεικονίζεται στο σύστημα ταξινόμησης κατά της επαγγελματικής απάτης και κατάχρησης, γνωστό και ως δένδρο απάτης<sup>11</sup> βλ. γράφημα 3, όπως απεικονίζεται στο σχήμα έχοντας τρεις βασικές κατηγορίες αυτής της διαφθοράς, της κατάχρησης περιουσιακών στοιχείων και την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων.

**Η διαφθορά** είναι η συστηματική παραβίαση όλων των ηθικών και νομικών κανόνων κατά την άσκηση των καθηκόντων ενός αξιωματούχου, κρατικού λειτουργού ή υπάλληλου ιδιωτικής επιχείρησης (Κραμβια-Καπαρδή & Τσολάκης, 2011). Αντιπροσωπεύει έναν από τους σημαντικότερους κινδύνους απάτης για οργανισμούς σε πολλές βιομηχανίες και γεωγραφικές περιοχές.

Επίσης η διαφθορά είναι ένας από τους βασικότερους παράγοντες που οδηγείται ο πληθυσμός στη φτώχεια. Η κατανόηση των ειδικών παραγόντων που εμπλέκονται σε συστήματα διαφθοράς μπορεί να βοηθήσει τους οργανισμούς να προλαμβάνουν, να εντοπίζουν και να ερευνούν αποτελεσματικά.

Η έρευνα που δημοσιεύτηκε το 2019 από τον παγκόσμιο Οργανισμό Διεθνούς Διαφάνειας<sup>12</sup> (ΔΔ) σχετικά με τον δείκτη αντίληψης της διαφθοράς (Corruption Perception Index) μας δείχνει ότι 14 από τις 20 πρώτες χώρες του Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς (ΔΤΚ) φέτος προέρχονται από τη Δυτική Ευρώπη και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Με 88 CPI<sup>13</sup> πόντους, η Δανία με τη βαθμολογία της να παραμένει αμετάβλητη σε σχέση με πέρυσι. Πολύ κοντά, ακολουθούν η Φινλανδία, η Σουηδία και τη Ελβετία, η οποία βαθμολογείται με 85.

Στο κατώτατο σημείο των αποτελεσμάτων της ερευνάς βρίσκεται η Βουλγαρία η οποία σκοράρει 42 βαθμούς, μειώνοντας ένα βαθμό από πέρυσι. Τη Βουλγαρία ακολουθεί στην

<sup>11</sup> Το Σύστημα ταξινόμησης Επαγγελματικής Απάτης και Κατάχρησης αναπαράγεται με άδεια της Ένωσης Πιστοποιημένων Ελεγκτών κατά της Απάτης (Association of Certified Fraud examiners-ACFE)

<sup>12</sup> Ο Οργανισμός Διεθνής Διαφάνεια ιδρύθηκε το 1993 και λειτουργεί ως δίκτυο καταπολέμησης (Παγκόσμιος Οργανισμός Διεθνούς Διαφάνειας, n.d.) της διαφθοράς. Ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς (Corruption Perception Index) μετρά το επίπεδο διαφθοράς σε 180 Χώρες

<sup>13</sup> Το σύστημα αξιολόγησης ακολουθεί τη βαθμολογία από το 0 έως 100. Στο 0 είναι η μεγαλύτερη διαφθορά ενώ στο 100 η μέγιστη διαφάνεια

προτελευταία θέση, η Ελλάδα με 45 πόντους, η οποία έπεσε τρεις βαθμούς από το 2017 και η Ουγγαρία με 46, η οποία έπεσε οκτώ βαθμούς τα τελευταία πέντε χρόνια.

Στη μελέτη αντίστοιχα που δημοσίευσε το 2018 ο (Association of Certified Fraud Examiners, n.d.) από τις περιπτώσεις διαφθοράς αξίζει να σημειωθεί ότι το 70% αφορούσε άτομα σε σημαντικές θέσεις διοίκησης, το 38% διευθυντών, το 27% σε εργαζόμενους 32% τον ιδιοκτήτη και 3% άλλοι, ενώ το 82% ήταν από άντρες και το 18% από γυναίκες.

Απογοητευτικό είναι το αποτέλεσμα για τις μικρές επιχειρήσεις με εργαζομένους λιγότερο από 100 οι οποίες έχουν διπλάσιο μέσο κόστος στις απάτες ήτοι 200.000\$ σε αντίθεση με αυτές που απασχολούν πάνω από 100 εργαζόμενους και μέσο κόστος ζημίας από απάτη 104.000. Το αποτέλεσμα αυτό μας δείχνει πόσο λίγο λειτουργούν οι μηχανισμοί εσωτερικού Ελέγχου στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

**Η Ιδιοποίηση Περιουσιακών Στοιχείων** χωρίζεται όπως βλέπουμε και στο παρακάτω γράφημα σε 3 κατηγορίες. Τη χρηματική απόσυρση μετρητών (υφαρπαγή) πριν την καταχώρηση τους στα βιβλία και την υπεξαίρεση (κλοπή) εφόσον εμφανιστήκαν σε λογαριασμούς των βιβλίων.

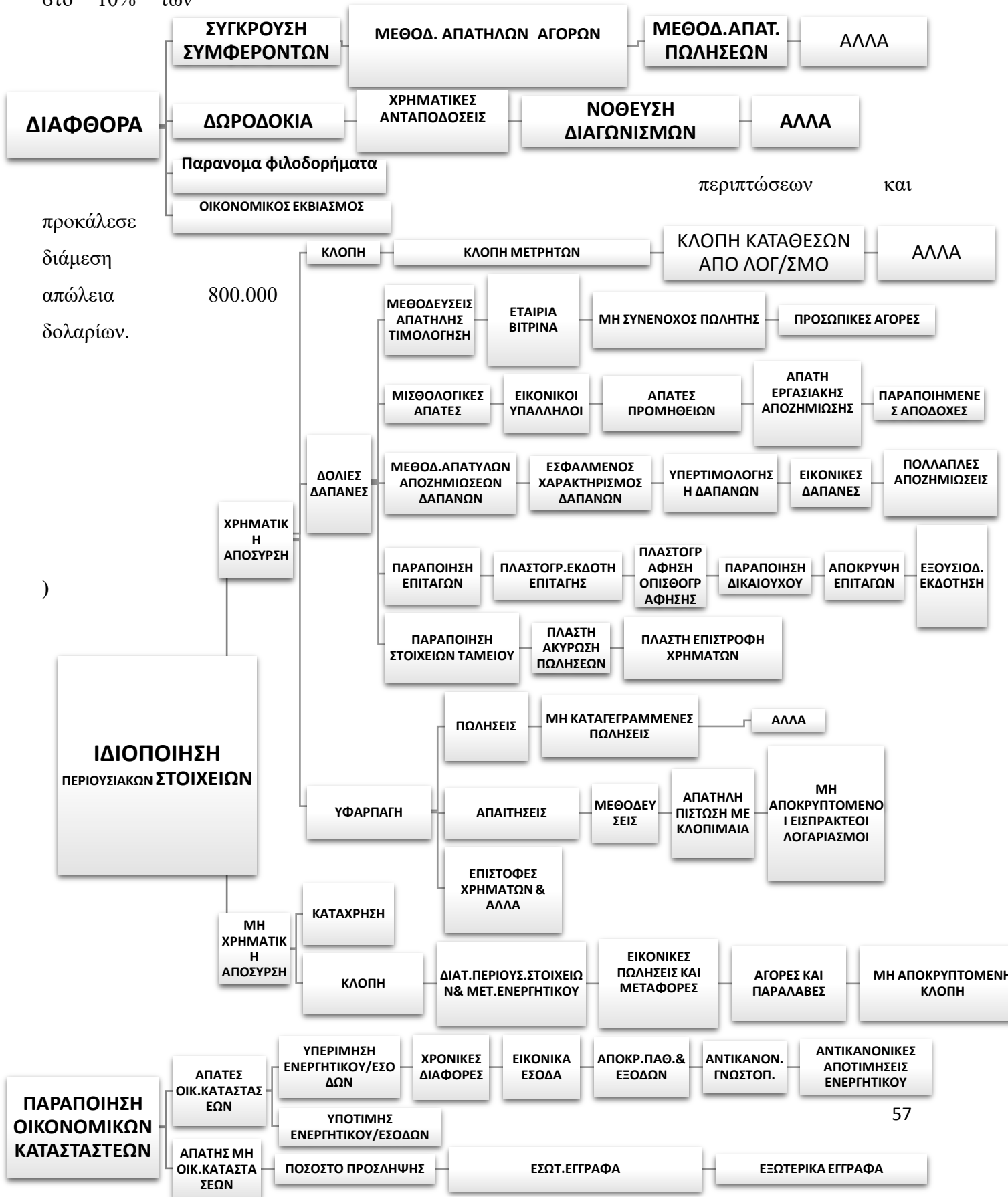
Και η τρίτη κατηγορία αφορά την **Παραποίηση των οικονομικών Καταστάσεων**. Η παραποίηση αφορά δυο υποκατηγορίες: της απάτης επί των οικονομικών καταστάσεων και η οποία έχει να κάνει σε υπερτίμηση/υποτίμηση ενεργητικού/εσόδων και τις απάτες μη οικονομικών καταστάσεων.

Ο (Association of Certified Fraud Examiners, n.d.) μας αναφέρει χαρακτηριστικά ότι η απάτη των οικονομικών καταστάσεων ορίζεται ως η σκόπιμη παραποίηση της οικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης που επιτυγχάνεται με την εσκεμμένη αλλοίωση ή παράληψη ποσών ή γνωστοποιήσεων στις οικονομικές καταστάσεις με σκοπό την εξαπάτηση εκείνων που θα τις χρησιμοποιήσουν. Μια ψευδής ή δόλια εικονική κατάσταση είναι ένα ουσιώδες γεγονός το οποίο είναι αναληθές ή έχει συνταχθεί με ενσυνείδητη αδιαφορία για την αλήθεια ή την αναλήθεια του. Μια οικονομική κατάσταση επίσης μπορεί να είναι ψευδής ή δόλια όταν αποτελεί τη μισή αλήθεια ή όταν αποκρύπτει ένα γεγονός. Είναι μια απάτη που συνήθως χρησιμοποιείται για την επίτευξη ενός άλλου σκοπού παρά είναι σκοπός εφ' αυτής.

Από τις τρεις βασικές κατηγορίες επαγγελματικής απάτης, οι υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων είναι μακράν οι πιο συχνές, που συμβαίνουν στο 89% των περιπτώσεων της μελέτης (Association of Certified Fraud Examiners, n.d.). Ωστόσο, είναι επίσης το λιγότερο δαπανηρό, προκαλώντας μια μεσαία απώλεια 114.000 δολαρίων. Τα συστήματα διαφθοράς αποτελούν την



επόμενη πιο κοινή μορφή επαγγελματικής απάτης. Το 38% των περιπτώσεων στη μελέτη αφορούσε κάποια μορφή διεφθαρμένης πράξης. Αυτά τα συστήματα είχαν ως αποτέλεσμα μια μέση απώλεια για τις οργανώσεις των θυμάτων ύψους 250.000 δολαρίων. Η λιγότερο κοινή και πιο δαπανηρή μορφή επαγγελματικής απάτης είναι η απάτη στις οικονομικές καταστάσεις, η οποία σημειώθηκε στο 10% των



### ΓΡΑΦΗΜΑ 3 ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ (ΠΗΓΗ: ACFE, 2018)

#### 6.5 Πώς εντοπίζονται αρχικά τα συστήματα απάτης;

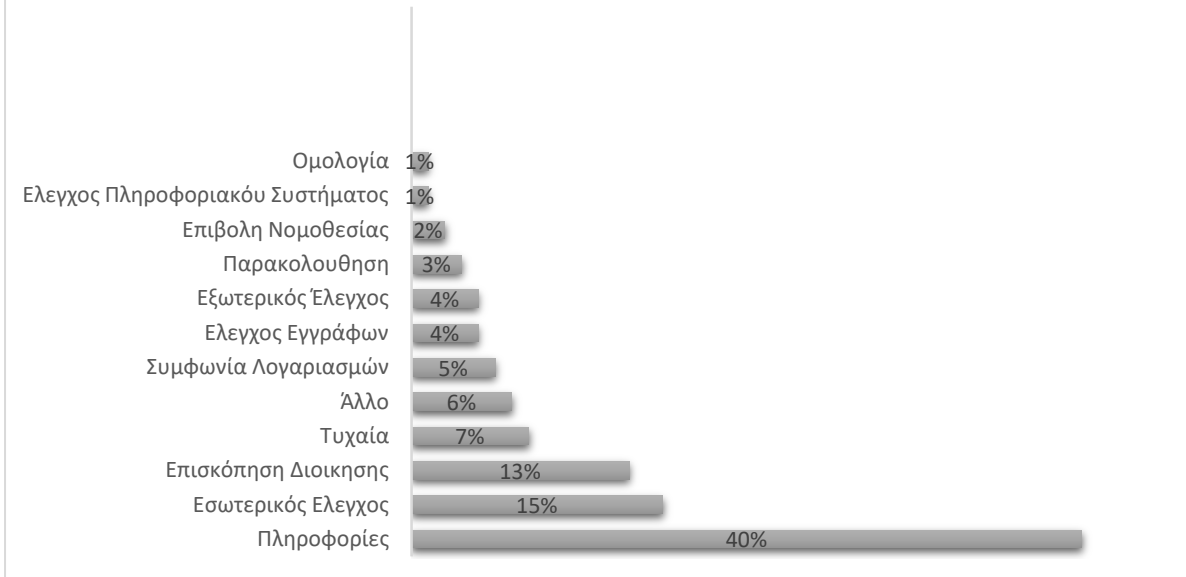
Η κατανόηση των μεθόδων διαπίστωσης των επαγγελματικών περιπτώσεων απάτης είναι καθοριστικής σημασίας τόσο για τα ερευνητικά προγράμματα όσο και για την εφαρμογή αποτελεσματικών στρατηγικών πρόληψης. Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα προέκυψε ο τρόπος που εντοπίστηκαν αρχικά οι απάτες που διερεύνησαν, πράγμα που μας βοηθά να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι οργανισμοί είναι πιθανότερο να εντοπίσουν τις απάτες στο μέλλον. Τα δεδομένα αυτά δείχνουν επίσης πώς οι οργανισμοί μπορούν να λάβουν μέτρα για την ανίχνευση απάτης προληπτικά, παρά παθητικά. Σύμφωνα με τη μελέτη σημείο διερεύνησης μπορεί να αποτελέσει η αντίληψη όταν κάποιος ζει μια ασυμβίβαστη ζωή για τα δεδομένα που έχει, 43% των περιπτώσεων είχαν υπερπολυτελή ζωή. Ανησυχία μπορεί να προκαλέσει ή πολύ ασυνήθιστη σχέση με πελάτη ή προμηθευτή της επιχείρησης, στη περίπτωση αυτή η μελέτη των προσώπων που συσχετιζόταν με αυτό τον τρόπο κατέλαβε το 34%. Αντίστοιχα το 23% των περιπτώσεων είχαν σοβαρές οικονομικές δυσκολίες. Ενώ, το 21% των περιπτώσεων ήταν άτομα με ανέντιμα και ανειλικρινή, που το ήθος τους θα τους επέτρεπε να αναμιχθούν σε απάτες.

## **6.6 Αρχική ανίχνευση απάτης**

Το παρακάτω γράφημα 4 δείχνει ότι οι κύριες μέθοδοι ανίχνευσης είναι πληροφορίες, ο εσωτερικός έλεγχος και έλεγχος διαχείρισης. Το εύρημα αυτό δεν είναι περίεργο, καθώς αυτά ήταν τα τρία πιο κοινά μέσα για την ανίχνευση της επαγγελματικής απάτης σε κάθε έκδοση της έκθεσης που έχει δημοσιεύσει ο (Association of Certified Fraud Examiners, n.d.) από το 2010. Συλλογικά, αυτές οι τρεις μέθοδοι ανίχνευσης αναφέρθηκαν στο 68% των περιπτώσεων της παρούσας μελέτης μας . Οι πληροφορίες ήταν μακράν το πιο συνηθισμένο μέσο ανίχνευσης στο 40% των περιπτώσεων, ποσοστό μεγαλύτερο από τον εσωτερικό έλεγχο (15%) και την επισκόπηση της διαχείρισης (13%).

## ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ Η ΑΡΧΙΚΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

■ ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ Η ΑΡΧΙΚΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ



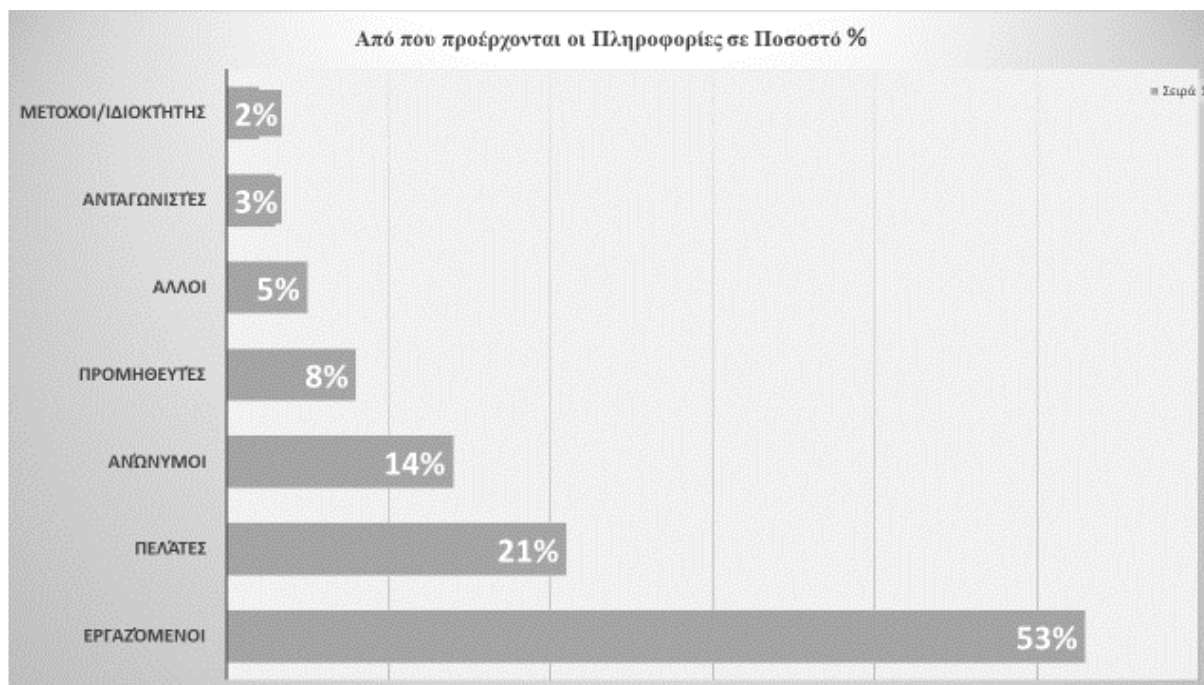
**ΓΡΑΦΗΜΑ 3 ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ**

(ΠΗΓΗ: ACFE, 2018)

### 6.7 Ποιοι είναι αυτοί που δίνουν τις πληροφορίες

Δεδομένου ότι οι πληροφορίες είναι η πιο κοινή μέθοδος ανίχνευσης, είναι σημαντικό να καταλάβουμε από πού προέρχονται. Το παρακάτω γράφημα 5 δείχνει ότι λίγο περισσότερο από το ήμισυ όλων των πληροφοριών (53%) παρέχονται εσωτερικά από του υπαλλήλους των οργανώσεων που υπεστησαν απάτη. Εν τω μεταξύ, σχεδόν το ένα τρίτο (32%) των πληροφοριών που οδήγησαν στην ανίχνευση απάτης προέρχονταν από άτομα εκτός του οργανισμού: πελάτες, πωλητές και ανταγωνιστές. Τετοιες πληροφορίες και παραπόνια, όπως η προώθηση των τηλεφωνικών γραμμών για την απάτη, συχνά προσανατολίζεται κυρίως προς τους εργαζομένους, αλλά αυτά τα δεδομένα υποδεικνύουν ότι οι οργανισμοί θα πρέπει επίσης να εξετάσουν το ενδεχόμενο προώθησης μηχανισμών υποβολής παραπόνων-πληροφοριών σε εξωτερικά μέρη, δηλαδή κάποια τρίτα πρόσωπα, για να μην γίνεται συγκάλυψη. Επιπλέον, το 14% των συμβουλών προέρχεται από ανώνυμη πηγή, αποδεικνύοντας ότι ένα σημαντικό μέρος εκείνων που ανέφεραν απάτη δεν ήθελαν η ταυτότητά τους να αποκαλυφθεί. Οι καταγγέλλοντες συχνά φοβούνται ότι θα εξακριβωθούν ή την ανταπόδοση, γι ' αυτό είναι σημαντικό να είναι σε θέση να κάνουν αναφορές ανώνυμα τις

περιπτώσεις που η πρακτική αυτή είναι νόμιμη. Η παρουσία τηλεφωνικών κέντρων ή άλλων συστημάτων καταγγελίας μπορεί να βοηθήσει στην παταξη της απάτης έως και 50%



**ΓΡΑΦΗΜΑ 4 ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΑΤΕΣ**

(ΠΗΓΗ: ACFE, 2018)

## 6.8 Σύστημα Ελέγχου για την αποφυγή απάτης

Η ύπαρξη ενός ισχυρού συστήματος ελέγχων κατά της απάτης μπορεί να αποτελέσει ισχυρό αποτρεπτικό παράγοντα, καθώς και έναν προορατικό μηχανισμό πρόληψης και ανίχνευσης, στην καταπολέμηση της απάτης. Έτσι, οι οργανώσεις μπορούν να επωφεληθούν από το να γνωρίζουν ποιοι έλεγχοι κατά της απάτης χρησιμοποιούνται συνήθως από τις επιχειρήσεις του κλάδου, καθώς επίσης και ποτε τείνουν να είναι οι πιο αποτελεσματικοί.

Στη διερεύνηση αυτών των μεθόδων κατά της απάτης, η έρευνα παρέχει μια λιστα με μηχανισμούς με 18 ελέγχους στο Γράφημα 6 για καταπολέμησης της απάτης. Όπως σημειώνεται στο Γράφημα 6, το 80% των οργανισμών διέθετε έναν κώδικα δεοντολογίας και υποβλήθηκαν σε εξωτερικούς ελέγχους για τις οικονομικές καταστάσεις τους, ενώ το 73% είχε τμήματα εσωτερικού ελέγχου και το 72% είχε πιστοποιήσει τις οικονομικές καταστάσεις από τη διοίκηση της εταιρείας. Στο άλλο άκρο του σχήματος το 19% των οργανισμών διέθετε πολιτικές που απαιτούσαν εναλλαγή

θέσεων εργασίας ή υποχρεωτικές διακοπές και μόνο το 12% παρείχε ανταμοιβές για τους καταγγέλλοντες



**ΓΡΑΦΗΜΑ 6 ΣΥΝΗΘΕΣΤΕΡΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗ ΑΠΑΤΗΣ**

**(ΠΗΓΗ: ACFE, 2018)**

## 6.9 Αποτελεσματικότητα των ελέγχων καταπολέμησης της απάτης

Η απόδειξη της απόδοσης της επένδυσης, στις πρωτοβουλίες καταπολέμησης της απάτης, μπορεί να είναι δύσκολο έργο, καθώς είναι σχεδόν αδύνατο να μετρηθεί το ποσό της απάτης που αποτρέπεται από έναν συγκεκριμένο έλεγχο.

Ωστόσο, πολλοί επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της καταπολέμησης της απάτης διαπιστώνουν ότι χρειάζονται επιχειρηματική υπόσταση για να δικαιολογήσουν πρόσθετες πρωτοβουλίες πρόληψης και εντοπισμού της απάτης.

Για να υπάρξει κάποιο συγκριτικό αποτέλεσμα όσον αφορά τη σχετική αποτελεσματικότητα των διαφόρων ελέγχων κατά της απάτης, η έρευνα συγκρίνει τις απώλειες που αντιμετωπίζουν οι οργανώσεις θύματα, που είχαν συγκεκριμένους ελέγχους, έναντι των ζημιών που αντιμετώπιζαν όσοι δεν είχαν εφαρμόσει κάθε έλεγχο.

### ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΠΟΣΟΣΤΑ ΜΕΙΩΣΗΣ ΑΠΑΤΗΣ ΟΤΑΝ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΕΛΕΓΧΟΙ

(ΠΗΓΗ: ACFE, 2018)

Πώς η Παρουσία Ελέγχων Κατά της Απάτης σχετίζεται με τη Μέση Απώλεια σε \$;				
Είδος Ελέγχου	Ποσοστό Περιπτώσεων	Που Πηραν		Ποσοστό Μείωσης
		Μετρα Ελέγχου	Πηραν μετρα Ελέγχου	
Κώδικας Δεοντολογίας	80%	\$110,000	\$250,000.00	56
Προληπτική παρακολούθηση / ανάλυση δεδομένων	37%	\$80,000	\$165,000.00	52
Ξαφνικοί Έλεγχοι	37%	\$75,000	\$152,000.00	51
Εξ. έλεγχος στον εσωτ. Ελέγχο σχετικά με τη χρημ/κες αναφορές	67%	\$100,000	\$200,000.00	50
Επισκόπηση Διοίκησης	66%	\$100,000	\$200,000.00	50
Γραμμή Τηλεφωνική	63%	\$100,000	\$200,000.00	50
Πολιτική για την καταπολέμηση της απάτης	54%	\$10,000	\$190,000.00	47
Τμήμα εσωτερικού ελέγχου	73%	\$108,000	\$200,000.00	46
Πιστοποίηση διαχείρισης οικονομικών καταστάσεων	72%	\$109,000	\$192,000.00	43
Εκπαίδευση απάτης για τους εργαζομένους	53%	\$100,000	\$169,000.00	41
Επίσημες αξιολογήσεις κινδύνου απάτης	41%	\$100,000	\$162,000.00	38
Προγράμματα υποστήριξης υπαλλήλων	54%	\$100,000	\$160,000.00	38
Εκπαίδευση κατά απάτης για διευθυντικά στελέχη / στελέχη	52%	\$100,000	\$153,000.00	35
Εξειδικευμένο τμήμα κατά απάτης, λειτουργία ή ομάδα	41%	\$100,000	\$150,000.00	33
Εξωτερικός έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων	80%	\$120,000	\$170,000.00	29
Εναλλαγή εργασίας / υποχρεωτικές διακοπές	19%	\$100,000	\$130,000.00	23
Ανεξάρτητη επιτροπή ελέγχου	61%	\$120,000	\$150,000.00	20
Ανταμοιβές για τους καταγγέλλοντες	12%	\$110,000	\$125,000.00	12

Είναι ενδιαφέρον ότι η παρουσία κάθε ελέγχου που εξετάσαμε συσχετίστηκε με χαμηλότερες ζημιές από απάτη.

Ενώ για παράδειγμα, η χρήση προληπτικών συστημάτων παρακολούθησης και ανάλυσης και οι ξαφνικοί έλεγχοι συνδέθηκαν με μείωση κατά περισσότερο από 50% των ζημιών από απάτη.

### ΠΙΝΑΚΑΣ 3 ΣΧΕΣΗ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ ΑΠΑΤΗΣ

(ΠΗΓΗ: ACFE, 2018)

Πώς οι έλεγχοι κατά της απάτης σχετίζονται με τη διάρκεια της απάτης;					
Είδος Ελέγχου	Ποσοστό % Περιπτώσεων	Παρουσία Ελέγχου σε Μηνες	Απουσία Ελέγχου σε μηνες	Ποσοστό % μείωσης	
Προληπτική παρακολούθηση / ανάλυση δεδομένων	37%		10	24	58
Ξαφνικοί Έλεγχοι	37%		11	24	54
Τμήμα εσωτερικού ελέγχου	73%		12	24	50
Πιστοποίηση διαχείρισης οικονομικών καταστάσεων	72%		12	24	50
Εξ. έλεγχος στον εσωτ. ελέγχων σχετικά με τη χρημ/κες	67%		12	24	50
Επισκόπηση Διοίκησης	66%		12	24	50
Γραμμή Τηλεφωνική	63%		12	24	50
Πολιτική για την καταπολέμηση της απάτης	54%		12	24	50
Εκπαίδευση κατά απάτης για τους εργαζομένους	53%		12	24	50
Εκπαίδευση κατά απάτης για διευθυντικά στελέχη / στελέχη	52%		12	24	50
Επίσημες αξιολογήσεις κινδύνου απάτης	41%		12	24	50
Ανταμοιβές για τους καταγγέλλοντες	12%		9	18	50
Ανεξάρτητη επιτροπή ελέγχου	61%		12	23	48
Κώδικας Δεοντολογίας	80%		13	24	46
Εναλλαγή εργασίας / υποχρεωτικές διακοπές	19%		10	18	44
Εξειδικευμένο τμήμα κατά της απάτης, λειτουργία ή ομάδα	41%		12	20	40
Εξωτερικός έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων	80%		15	24	38
Προγράμματα υποστήριξης υπαλλήλων	54%		12	18	33

Η παρακολούθηση και ανάλυση των δεδομένων και οι έλεγχοι έκτακτης ανάγκης συσχετίστηκαν με τις σημαντικότερες μειώσεις στη διάρκεια της απάτης.

Καθώς αυτοί οι δύο έλεγχοι συνδέονταν επίσης με μερικές από τις μεγαλύτερες μειώσεις των ζημιών, τα δεδομένα μας δείχνουν ότι είναι από τα πιο χρήσιμα εργαλεία για την καταπολέμηση της απάτης

#### 6.10 Ελαττώματα εσωτερικού ελέγχου που συνέβαλαν στην απάτη

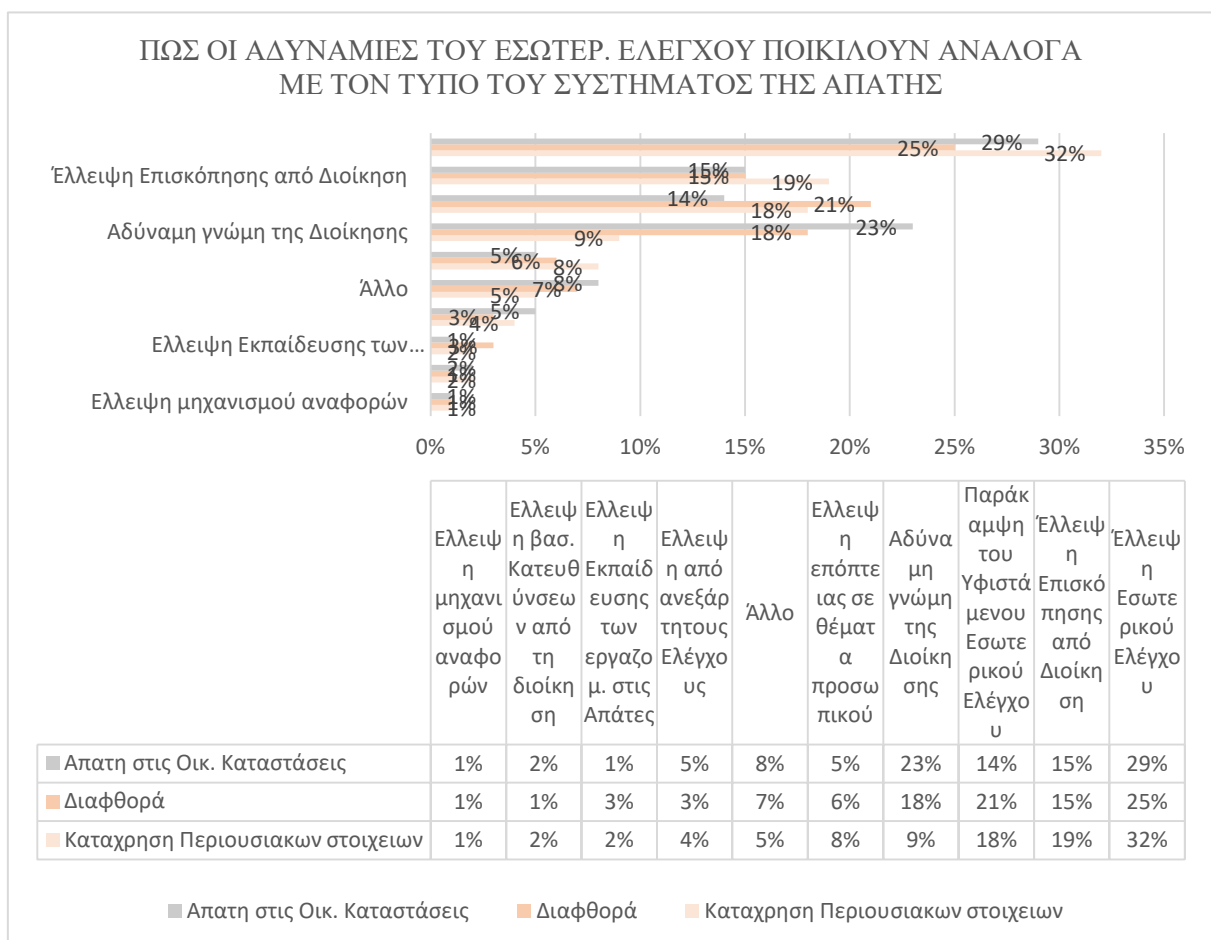
Η κατανόηση των παραγόντων που μπορούν να οδηγήσουν σε απάτη είναι το θεμέλιο της πρόληψης μελλοντικών περιστατικών.



Οι ερωτηθέντες στην ερώτηση να αποκαλύψουν τι θεωρούν ως την κύρια αδυναμία του εσωτερικού ελέγχου που συνέβαλε στην απάτη που ανέφεραν ότι σε 30% των περιπτώσεων, η απλή έλλειψη ελέγχων ήταν ο κύριος παράγοντας που επέτρεψε την απάτη, ενώ άλλα 19% των περιπτώσεων συνέβη επειδή ο δράστης ήταν σε θέση να υπερισχύσει των ελέγχων που είχαν τεθεί σε εφαρμογή

Αναλύσαμε επίσης αυτές τις αδυναμίες ελέγχου που βασίζονται στην κατηγορία της απάτης που εμπλέκεται στο σύστημα γράφημα 7

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι η έλλειψη εσωτερικών ελέγχων είναι η πιο συνηθισμένη στην υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων και στις απάτες επί των οικονομικών καταστάσεων, ενώ η διαφθορά, είναι πιθανότερο να μπορεί να παρακάμψει το σύστημα εσωτερικού ελέγχου ευκολότερα από τ' άλλα δυο οικονομικά εγκλήματα. Επιπλέον, η έλλειψη επισκόπησης της διοίκησης είναι συχνότερα ο λόγος για τα οικονομικά εγκλήματα κατάχρησης περιουσιακών στοιχείων από άλλες μορφές απάτης.



**ΓΡΑΦΗΜΑ 7 ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΠΑΤΗΣ (ΠΗΓΗ: ΑCFE, 2018)**

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

### ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ

Τα αποτελέσματα μας δείχνουν πόσο σημαντικό είναι για τις επιχειρήσεις να δημιουργούν συστήματα και διαδικασίες τα οποία θα είναι σε θέση να εντοπίζουν, να διορθώνουν και να προλαμβάνουν τις Επαγγελματικές Απάτες και καταχρήσεις.

Οι διαδικασίες αυτές λειτουργούν αποτρεπτικά και μειώνουν σε μεγάλο βαθμό την διάθεση για εμπλοκή σε απάτη. Δεν είναι τυχαίο ότι στο δείγμα της μελέτης βρέθηκε μεγαλύτερο κόστος σε ζημίας στις μικρές επιχειρήσεις, παρά στις μεγάλες που έχουν οργανωμένα τμήματα εσωτερικών ελέγχων.

Οι μικρές επιχειρήσεις έχουν λιγότερους πόρους, αφενός για την πρόληψη κατά τις απάτης, αφετέρου δε για την ανάκαμψη σε περίπτωση που συμβεί τελικά η απάτη. Έτσι λειτουργούν με γνώμονα την εμπιστοσύνη στην εντιμότητα των εργαζόμενων λόγω της μικρότερης δυνατότητας για εφαρμογή αυστηρών ελέγχων.

Ο μεγάλος περιορισμός στην μελέτη των στοιχείων είναι ότι οι δεν γνωρίζουμε τον ακριβή αριθμό των απατών που έχουν διαπραχθεί καθώς η μελέτη αφορά μόνο τις απάτες που έχουν εντοπιστεί. Θεωρούμε ότι ένα μεγάλο ποσοστό αφορά ανεξιχνίαστες υποθέσεις.

Παρόλο που το δείγμα εξέτασε πάνω από 2690 περιπτώσεις στην Ελλάδα βρέθηκαν μόνο 22. Θεωρούμε ότι λόγω των πολλών μικρών και οικογενειακών επιχειρήσεων που έχουμε στην Ελλάδα δεν διαθέτουν εργαλεία εντοπισμού και ελέγχου

Το αποτέλεσμα της έρευνας έδειξε ότι 5% είναι το ποσοστό σε ζημία από επαγγελματική απάτη. Αν πάρουμε το συντελεστή ως δεδομένο για όλες τις χώρες και το προβάλουμε στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) που είχε η Ελλάδα για το έτος του 2017 ποσού 187,2 δισεκατομμύρια σε ευρώ θα βρίσκαμε ότι η χώρα μας χάνει περίπου 9.360.000.000 δις ευρώ σε επαγγελματικές απάτες

Επίσης αξιοπρόσεκτο είναι ότι το 55% των περιπτώσεων αφορούσε μικρές απάτες έως 100.000,\$ και 24% πάνω από 800.000\$. Σημαντικό είναι για τις επιχειρήσεις αυτές να μαθαίνουν

από το παρελθόν και να αποτρέπουν μελλοντικές επαναλήψεις των επαγγελματικών οικονομικών εγκλημάτων.

Εάν πάλι ταξινομήσουμε το δείγμα στις τρεις κατηγορίες με ποσοστό περιπτώσεων 89% κατάχρησης περιουσίας, 38% περιπτώσεις διαφθοράς και 10% παραποίησης οικονομικών καταστάσεων, η τελευταία είχε και το μεγαλύτερο μέσο κόστος σε απάτη με ποσά άνω των 800.000\$. Εδώ μπορούμε να θυμηθούμε την περίπτωση της Enron η οποία έγινε το μεγαλύτερο σκάνδαλο της Αμερικής λόγω παραποίησης οικον. καταστάσεων

Όπως είδαμε και στη βιβλιογραφική επισκόπηση όταν το σύστημα ελέγχου είναι οργανωμένο και πιο αυστηρό στα πρωτόκολλα, οι εργαζόμενοι τείνουν να εμπιστεύονται πιο πολύ τον οργανισμό. Επίσης η προώθηση της σωστής κουλτούρας, ο κώδικας δεοντολογίας και το σύστημα εσωτερικού ελέγχου βοηθάει σε ποσοστό ως και 80% στην αποφυγή απάτης αλλά παρόλο τις στρατηγικούς και αποτελεσματικούς ελέγχους δεν τον εξαλείψει τελείως

Επιπρόσθετα οι οργανισμοί που δεν διαθέτουν τηλεφωνικά κέντρα καταγγελίας είναι δυο φορές πιο πιθανό να ανακαλύψουν την απάτη κατά λάθος ή από τον εξωτερικό έλεγχο.

Η έρευνα έδειξε ότι οι απατεώνες εμφανίζουν προειδοποιητικά σημάδια γι αυτό είναι σημαντικό να λειτουργήσει ως προληπτικό μέτρο για τις επιχειρήσεις όταν αφουγκράζονται συμπεριφορές και εξετάζουν το πλαίσιο όπου ζουν οι υπάλληλοι και τα ανώτερα στελέχη έτσι ώστε να δημιουργούν επιπλέον μέτρα πρόληψης κατά της Απάτης

Η μελέτη μας πάνω στην «Έκθεση για τα Έθνη 2018» μας δείχνει, ποσό σημαντικό είναι ο οργανισμός να διαθέτει σύστημα εσωτερικού Ελέγχου. Είδαμε τη συχνότητα απάτης σε επιχειρήσεις που διέθεταν ή δεν διέθεταν, εσωτερικούς μηχανισμούς ελέγχου.

.Η πρόταση για μελλοντικές έρευνες είναι η διερεύνηση προληπτικών μέτρων και ελεγκτικών μηχανισμών που θα είναι σε θέση να ανακαλύπτουν τις επαγγελματικές απάτες των ατόμων που ιεραρχικά βρίσκονται πάνω από τα συστήματα ελέγχων και δεν δύναται να εντοπιστούν.

Επίσης, σημαντική θα ήταν μια μελέτη που να δείχνει τα επαγγελματικά εγκλήματα στη παγκόσμια δημόσια διοίκηση και τι μέτρα Ελέγχου έχουν χρησιμοποιήσει οι χώρες με μικρά ποσοστά διαφθοράς ώστε να μπορέσουν χώρες όπως η Ελλάδα που ο Κρατικός Μηχανισμός δεν λειτουργεί ορθά, να τα υιοθετήσουν.

Όλοι οι οργανισμοί αναπτύσσουν μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου ακόμα και άτυπα. Στα στοιχεία της έρευνας βρέθηκε ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν διαθέτουν κονδύλια ή ακόμα και

την κουλτούρα για την σύσταση τμήματος εσωτερικού ελέγχου και όταν εντοπίζεται απάτη, η ζημία για την επιχείρηση κοστίζει δυο φορές παραπάνω από τις επιχειρήσεις που διαθέτουν τμήμα. Επιπρόσθετα, μια πρόταση είναι η τυποποίηση βασικών διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης, οι οποίες να μπορούν να ενσωματωθούν εύκολα στις μικρές επιχειρήσεις που οι εργαζόμενοι καλύπτουν αρμοδιότητες περισσότερων του ενός τμήματος.

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

### ΞΕΝΗ:

- Abbot, T., Parker, S., & Peters, G. (2010). Serving two masters: the association between audit committee internal audit oversight and internal audit activities., *Accounting Horizons*(24), σσ. 1-24.
- Abbott, L. J., Dougherty, B., Parker, S., & Peters, G. F. (2013, November 5). *Internal Audit Quality and Financial Reporting Quality: The Joint Importance of Independence and Competence*. Ανάκτηση από <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1475-679X.12099>
- Adeniji, A. A. (2004). Auditing and Investigations. *Value Analysis Consult (Publishers)*.
- Alzeban, A., & Sawan, N. (2015, Νοεμβρίου 14). *Science direct*. Ανάκτηση 2019, από <https://www.sciencedirect.com>:  
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1061951815000099>
- Antoinette Weibel, D. N. (2015, Απρίλιος 28). *onlinelibrary.wiley.com*. Ανάκτηση από Wiley Online Library: [https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/hrm.21733?casa\\_token=GgJzr7eqHpMAAAAA%3AV8W6J\\_okzPzRefqHYXX3jcWiulH6cRENuM6h2oRHBcDNcdPjCPtew8GBAzZzY6AAhdp2jY7-MhbnGNRV](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/hrm.21733?casa_token=GgJzr7eqHpMAAAAA%3AV8W6J_okzPzRefqHYXX3jcWiulH6cRENuM6h2oRHBcDNcdPjCPtew8GBAzZzY6AAhdp2jY7-MhbnGNRV)
- Association of Certified Fraud Examiners. (n.d.). <https://www.acfe.com>. Ανάκτηση από <https://www.acfe.com/report-to-the-nations/2018/default.aspx>
- Bailey. (n.d.). Best practices for internal auditor independence. *Internal Auditing*(22), σσ. 34-37.
- Chalmersa, K., Hayb, D., & Khlifca, H. (2019, June). *Science direct*. Ανάκτηση από <https://www.sciencedirect.com>:  
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0737460717300435>
- Chan, k. C., Farrel, B., & Lee, P. (2008, November). Earnings Management of Firms Reporting Material Internal Control Weaknesses under Section 404 of the Sarbanes-Oxley. *A journal of Practice & Theory*. Ανάκτηση από <https://www.aaajournals.org/doi/abs/10.2308/aud.2008.27.2.161>
- Coso. (n.d.). <https://www.coso.org>. Ανάκτηση από <https://www.coso.org>
- Costello, A., & Wittenberg-Moerman, R. (2011). The impact of financial reporting quality on debt contracting: Evidence from internal control weakness reports. *Journal of Accounting Research wiley Online library*, σσ. 97-136. Ανάκτηση από [https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1475-679X.2010.00388.x?casa\\_token=a-ZaLt\\_eaPwAAAAA%3AbZvdv437K14hDYVrnGfvHb6TiQLcCdFezBcu7W3NgQzua-cidKBYWVRxcaC\\_8dXD4rgNTQLcstx0\\_Tmk](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1475-679X.2010.00388.x?casa_token=a-ZaLt_eaPwAAAAA%3AbZvdv437K14hDYVrnGfvHb6TiQLcCdFezBcu7W3NgQzua-cidKBYWVRxcaC_8dXD4rgNTQLcstx0_Tmk)
- Doyle, J. T., Ge, W., & McVay, S. (2007, October). Accruals Quality and Internal Control over Financial Reporting. *The accounting review*, 82, σσ. 1141–1170. Ανάκτηση από <https://www.aaajournals.org/doi/abs/10.2308/accr.2007.82.5.1141>
- Gallegos, F. (n.d.). Safeguarding auditor objectivity. *The Internal Auditor*(61), σσ. 37-41.
- Heckscher, C., & & Donnellon, A. (1994). *on Linelibrary Wiley*. Retrieved from [www.onlinelibrary.wiley.com](https://onlinelibrary.wiley.com):  
[https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/hrm.21733?casa\\_token=oDiU8GXpAgMAAAAA%3AH5O9BNHvpvW7Npm4UIEE7YHo4wFIwTL28N4J-MV\\_drdqCay2s70puwUUrYAbXpjZCLo8PVD8jV8CrY8O](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/hrm.21733?casa_token=oDiU8GXpAgMAAAAA%3AH5O9BNHvpvW7Npm4UIEE7YHo4wFIwTL28N4J-MV_drdqCay2s70puwUUrYAbXpjZCLo8PVD8jV8CrY8O)

- Hoitash , R., & Hoitash , U. (2008). The role of audit committees in managing relationships with external auditors after SOX. *Managerial Auditing Journal*(24), σσ. 368-397.
- Hoitash , R., Hoitash, U., & Johnstone, K. (2011). Internal Control Material Weaknesses and CFO Compensation. *On line library wiley*. Ανάκτηση από <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1911-3846.2011.01122.x>
- Hossain, M. Z. (2019, Μάιος 9). *Global Journals Massahusstts, Incorporated*. Retrieved from [www.journalofbusiness.org](http://www.journalofbusiness.org): <https://journalofbusiness.org/index.php/GJMBR/article/view/2748>
- Institute of Internal Auditors*. (n.d.). Ανάκτηση από <https://na.theiia.org>: <https://na.theiia.org/Pages/IIAHome.aspx>
- Johnson, C. (2006). Should Internal Audit Report to the CFO? *CFO Publishing LLC*.
- Johnstone, K., Rupley Hertz, K., & Li, C. (n.d.). Changes in Corporate Governance Associated with the Revelation of Internal Control Material Weaknesses and Their Subsequent Remediation. <https://onlinelibrary.wiley.com>. Ανάκτηση από <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1911-3846.2010.01037.x>
- Jonn , k. A., & Senbet , L. B. (1998, May). *Journal of Banking & Finance*. (I. 4-4. Volume 22, Επιμ.) Ανάκτηση Νοέμβριος 14, 2019, από <https://www.sciencedirect.com>: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378426698000053>
- Lusian, b., & Spamann, H. (2009). *REGULATING BANKERS' PAY*. Harvard Law School , Cambridge, MA 02138. Ανάκτηση Νοεμβρίου 14, 2019, από [file:///C:/Users/and\\_ssa/Downloads/SSRN-id1410072.pdf](file:///C:/Users/and_ssa/Downloads/SSRN-id1410072.pdf)
- Messier , W., Reynolds, J., Simon, C., & Wood, D. (2011). (The Accounting Review), pp. 2131-2154.
- Moody's Investor Services. (2006). *Best Practices in Audit Committee Oversight of Internal Audit*. New York.
- Nelken, D. (2007). The limits of the Legal Process: Landlords, Law and Crime. *Academic Press London*.
- Oxner, T., & Oxner, K. (2006). Boom time for internal audit professionals. *Internal Auditor*, pp. 50-57.
- Prawitt, F. D., Sharp, N. Y., & Wood, D. A. (n.d.). *On line library wiley*. (B. Y. University, Επιμελητής, & B. Y. University, Παραγωγός) Ανάκτηση από <https://onlinelibrary.wiley.com>: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1911-3846.2012.01141.x>
- PricewaterhouseCoopers. (2009). [www.pwc.com](http://www.pwc.com). Ανάκτηση από Economic crime survey The Global Economic Crime Survey in a Downturn: [http://www.pwc.com/en\\_GX/gx/economic-crime-survey/pdf/global-economic-crime-survey-2009.pdf](http://www.pwc.com/en_GX/gx/economic-crime-survey/pdf/global-economic-crime-survey-2009.pdf)
- Rose, A., Rose, J., & Norman , C. (2013, Ιουνιος 20). *Wiley Online Library Is the objectivity of internal audit compromised when the internal audit function is a management training ground?* Retrieved from [www.onlinelibrary.wiley.com](http://www.onlinelibrary.wiley.com): [https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/acfi.12025?casa\\_token=pxnL7H2ZcMAAAAAA%3AlbkxC0RuP4dfdeNf8J1uDwsaAFofqkn\\_Rau9H4R7qgA6ZUL9\\_Imm8KbUSGutlUNhurCiEUbATbCTISL9](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/acfi.12025?casa_token=pxnL7H2ZcMAAAAAA%3AlbkxC0RuP4dfdeNf8J1uDwsaAFofqkn_Rau9H4R7qgA6ZUL9_Imm8KbUSGutlUNhurCiEUbATbCTISL9)
- Rupley, Johnstone, K., & Li, C. (2011). *Changes in Corporate Governance Associated with the Revelation of Internal Control Material Weaknesses and Their Subsequent Remediation*. Ανάκτηση από <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1911-3846.2010.01037.x>
- S., A. P. (n.d.). *Wiley On line library*. Ανάκτηση από [www.online.wiley.com](http://www.online.wiley.com): [https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/hrm.21733?casa\\_token=oDiU8GXpAgMAAAAAA%3](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/hrm.21733?casa_token=oDiU8GXpAgMAAAAAA%3)

AH5O9BNHvpvW7Npm4UIEE7YHo4wFIwTL28N4J-  
MV\_drdqCay2s70puwUUrYAbXpjZCLo8PVD8jV8CrY8O

Sed. (n.d.). [www.sed.gr](http://www.sed.gr).

Snell, S. A., & Youndt, M. A. (1995). *Wiley online Library*. Ανάκτηση από [www.onlinelibrary.com](http://www.onlinelibrary.com).

Sutherland. (1949). *White Collar Criminality*. *American Sociological Review*.

The Institute of Internal Auditors. (n.d.). *International Profesional Practises framework*. Ανάκτηση  
Νοέμβριος 14, 2019, από <https://na.theiia.org>:  
<https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Greek.pdf>

Weil, Gotshal, & Magnet. (2007, March). Ανάκτηση Νοέμβριος 14, 2019, από <https://www.weil.com/>:  
[https://www.weil.com/~media/files/pdfs/CorpGovGuide\\_Am\\_Eu\\_As\\_Af.pdf](https://www.weil.com/~media/files/pdfs/CorpGovGuide_Am_Eu_As_Af.pdf)

## ΕΛΛΗΝΙΚΗ:

Βασιλείου, Δ., Ηρειώτης, Ν., Μενεξιάδης Μάριος, & Μπάλιος, Δ. Π. (2017). *Εσωτερικός Έλεγχος για επιχειρήσεις και Οργανισμούς*. Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Rosalli.

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2017). [www.statistics.gr](http://www.statistics.gr). Ανάκτηση από  
[https://www.statistics.gr/el/statistics?p\\_p\\_id=documents\\_WAR\\_publicationsportlet\\_INSTANCE\\_qDQ8fBKko4IN&p\\_p\\_lifecycle=2&p\\_p\\_state=normal&p\\_p\\_mode=view&p\\_p\\_cacheability=cacheLeveIPage&p\\_p\\_col\\_id=column-2&p\\_p\\_col\\_count=4&p\\_p\\_col\\_pos=1&\\_documents\\_WAR\\_publicat](https://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLeveIPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=1&_documents_WAR_publicat)

κ.ν. 2190/20. (n.d.). *NOMOS 2190/1920 "ΠΕΡΙ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ"*(ΦΕΚ Α' 37/30.3.1963).  
Ανάκτηση από <https://www.taxheaven.gr>: <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/31>

Κουράκης, Ν. (2007). *Τα οικονομικά Εγκλήματα* (3η Έκδοση εκδ., Τόμ. I & II). Εκδόσεις Σακκούλας.

Κραμβια-Καπαρδή, Μ., & Τσολάκης, Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις*. Εκδόσεις Κριτική.

Λουμιώτης, Β. (2015). *Διαχείριση Κινδύνων και Εσωτερικός Έλεγχος* (1η Έκδοση εκδ.). Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαίδευσης Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.

Λουμιώτης, Β. (2019). *Πρακτικά Θέματα Εφαρμοσμένης Ελεγκτικής των Επιχειρήσεων* (2η Έκδοση εκδ., Τόμ. A & B). Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαίδευσης ΣΟΕΛ.

Νεγκάκης, Χ. Ι., & Ταχυνάκης, Π. Δ. (2017). *Ελεγκτική Εσωτερικός Έλεγχος Θεωρία και Εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη: Αειφορος Λογιστική.

Παγκόσμιος Οργανισμός Διεθνούς Διαφάνειας. (n.d.). Ανάκτηση Νοέμβριος 14, 2019, από  
<https://www.transparency.org>: <https://www.transparency.org/news/feature/cpi2018-western-europe-eu-regional-analysis>

Πανεπιστήριο Πελοποννήσου. (n.d.). <http://www.eclass.teipel.gr>. Ανάκτηση από  
<http://www.eclass.teipel.gr/modules/document/file.php/DEO197/METOXOS.pdf>

Παπάς, Α. (1990). *Ελεγκτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Συμπλίας ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ.

Παπαστάθης, Π. Σ. (2003). *Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος ( Internal audit ) στις Επιχειρήσεις – οργανισμούς και η πρακτική Εφαρμογή του* (Τόμ. α' και β' τομος). Αθήνα.

Παππαδάτου Θεοδώρα. (2001). *Εσωτερικός και Εξωτερικός Έλεγχος Ανωνυμων Εταιριών*. Αθηνά - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σακουλα.